

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

SEPAH neft obyektlərini
vurmaqla
hədələdi-
Azərbaycan da var

yazısı səh.6-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 oktyabr 2024-cü il Cümə № 180 (8553) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İsrail Azərbaycana və Türkiyəyə
görə İranı bombalamır?

Siyasi şərhçi:
"Əgər İsrail hesab
etsə ki..."

yazısı səh.6-da

Qərbi Azərbaycana qayıdışa
Moskvadan reaksiya

yazısı səh.5-də

"ABŞ-da yarımçıq sülh sənədi
imzalanmalı idi" - iddia

yazısı səh.8-də

Bakıya qarşı artan
təzyiqlərin pərdəarxası

yazısı səh.9-da

İri ərəb investorları Bakıda:
milyardları qapıya gətirmək üçün...

yazısı səh.15-də

Rusiyanın konsulluq açmaq
israrı - qərar masada

yazısı səh.11-də

İlahiyyətçi:

"Bir dəstə var ki, harada
müsəlman əzilir, sevinirlər"

yazısı səh.14-də

Məktəblilər arasında
artan cinayətlər... -
kimdir günahkar?

yazısı səh.13-də

Paşinyan Parisdə
Makrondan təlimat alacaq

yazısı səh.5-də

Azərbaycanda azyaşlı qızlara
kişi hormonu vurulur?

yazısı səh.12-də

İrəvanda Azərbaycan səfirliyi?

yazısı səh.9-da

BMT "ÇƏTİRİ ALTINDA" ANTI-AZƏRBAYCAN HESABATI

Bu dəfə təşkilatın argentinalı xüsusi məruzəçisi "artsax xalqı"ndan və "etnik təmizləmə"dən danışdı; hüquq müdafiəçiləri lobbisi işində real addımlar atmağa çağırırdılar

Fabian Salvioli

yazısı səh.5-də

Xudafərində ucalan bayrağımız - bu gün Cəbrayıl şəhəri günüdür

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Cəbrayıl rayonunda fərdi evlərin və sosial obyektlərin tikintisi ilə tanış olublar, 960 şagird yerlik tam orta məktəbin binasının və digər müəssisələrin açılışında iştirak ediblər

yazısı səh.7-də

Anar
Məmmədovun
Londondakı
biznesi yenə
zərərdə

yazısı səh.3-də

Şvabenin
açıqladığı saxta
məhbus siyahısı -
Bakıdan sərt
reaksiyalar

yazısı səh.4-də

Həbsdə poqonu
alınmayan
yeganə general

yazısı səh.3-də

Narışkin Bakıya niyə gəlibmiş?

2-3 oktyabr tarixlərində Rusiyanın Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin (XKX) direktoru Sergey Narışkin Bakıda rəsmi səfərdə olub. Səfər zamanı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Azərbaycanın Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəhbərliyi ilə görüşlər keçirilib.

Rusiya XKX-nin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, İlham Əliyevlə görüşdə "beynəlxalq vəziyyətin aktual məsələlərinə", Rusiya XKX-nin Azərbaycan xüsusi xidmətləri ilə kəşfiyyat fəaliyyətinin müxtəlif istiqamətlərində əməkdaşlığına toxunulub, yaxın gələcək üçün ikitərəfli əlaqələrin prioritetləri nəzərdən keçirilib.

Nümayəndə heyətinin Azərbaycanın Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəhbərliyi ilə danışıqlarında qeyd edilib ki, "xüsusi xidmətlərin xətti ilə Rusiya-Azərbaycan əməkdaşlığı dinamik şəkildə inkişaf edir, konstruktiv, qarşılıqlı səmərəli və etibarlı xarakter daşıyır, Rusiya və Azərbaycanın milli maraqlarının müdafiəsi məsələlərinin həllində konkret nəticələrin əldə olunmasına yönəlib".

Açıqlamada S.Narışkinin Azərbaycana səfəri ilə bağlı fikirlərinə də yer ayrılıb.

"Məni Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qəbul etdi. Görüşdə ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın geniş spektrini, eləcə də beynəlxalq gündəliyə aid bir sıra məsələləri müzakirə etdik. Məmnuniyyətlə qeyd etmək istərdim: Azərbaycanda həmişə olduğu kimi, bizi əsl dost kimi qarşıladılar. Burada özümüzü evimizdəki kimi hiss edirik. Bununla əlaqədar mən həm Azərbaycan rəhbərliyinə, həm də bütün Azərbaycan xalqına təşəkkür etmək istəyirəm", - Narışkin bildirib.

O, həmçinin bir sıra Qərb ölkələrinin və ATƏT-in Azərbaycanda keçirilmiş 1 sentyabr parlament seçkilərinin nəticələrini şübhə altına almaq cəhdlərindən təəssüfləndiyini bildirib. Narışkin qeyd edib ki, bu cür hərəkətlərin Gürcüstanda qarşıdan gələn parlament seçkilərində də təkrarlanacağı ehtimalı yüksəkdir.

Lənkəranın prokuroru işdən getdi

Lənkəran rayon prokurorunun işinə xitam verilib.

Bu barədə Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətinə məlumat verilib.

Bildirilib ki, prokurorluqda qulluqda olmanın son yaş həddinə çatmış Lənkəran rayon prokuroru baş ədliyyə müşaviri Taryel Ələkbərovu qulluq keçməsinə xitam verilməsi ilə əlaqədar baş prokuror Kamran Əliyev oktyabrın 3-də qəbul edib.

Görüş zamanı Taryel Ələkbərovun prokurorluq orqanlarında keçdiyi uzunmüddətli xidmət illərinə nəzər salınaraq, onun qanunçuluq və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi ilə bağlı əldə etdiyi nailiyyətlər, eləcə də uzun illər cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində müxtəlif kateqoriyadan olan cinayətlərin istintaqı və bu sahədə gənc mütəxəssislərin formalaşmasındakı səmərəli fəaliyyəti qeyd edilib.

Bələdiyyə seçkiləri bu tarixdə elan olunacaq

Oktyabrın üçüncü ongünlüyündə bələdiyyə seçkilərinin elan olunması gözlənilir. Seçkilərin dekabrın 22-də keçirilməsi ehtimalı var.

Bələdiyyələrin səlahiyyət müddəti 5 ildir. Səlahiyyət müddətinin hesablanması səsvermənin keçirildiyi gündən başlanır. Sonuncu bələdiyyə seçkiləri 2019-cu il dekabrın 23-də keçirilib.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının bələdiyyə seçkilərinin təyin olunması qərarı səsvermə gününə azı 60 gün qalmış rəs-

mi dərc edilməlidir.

Ölkədə 1606 bələdiyyə var. Əhalisi 500-dən az olan ərazilərdə 5 bələdiyyə üzvü, 500-dən 999-dək olan ərazilərdə 7 bələdiyyə üzvü, 1000-dən 4999-dək olan ərazilərdə 9 bələdiyyə üzvü, 5000-dən 9999-dək olan ərazilərdə 11 bələdiyyə üzvü, 10000-dən 19999-dək olan ərazilərdə 13 bələdiyyə üzvü, 20000-dən 49999-dək olan ərazilərdə 15 bələdiyyə üzvü, 50000-dən 99999-dək olan ərazilərdə 17 bələdiyyə üzvü, 100000-dən 299999-dək olan ərazilərdə 19

bələdiyyə üzvü seçilir.

2024-cü ildə "Bələdiyyələrin birgə fəaliyyəti, birləşməsi, ayrılması və ləğv edilməsi haqqında" və "Bələdiyyələrin statusu haqqında" qanunlara edilmiş dəyişikliklərə görə, əhalisinin sayı 3000 nəfərdən və ya ev təsərrüfatlarının sayı 1000 vahiddən az olan bələdiyyələr başqa bələdiyyələrə birləşdirilməlidir. Əhalisinin və ya ev təsərrüfatlarının sayı bu normadan az olan bələdiyyələrin yaradılmasına onlarda yaranan sosial-iqtisadi vəziyyət, tarixi və digər yerli xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla yol veriləcək.

Bu tarixlərdə maqnit qasırğası gözlənilir

Günəşdə alışmalar hesabına oktyabrın 4-5-də Yerdə geomagnet qasırğası gözlənilir.

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından verilən xəbərə görə, Günəş aktivliyinin orta-yüksək səviyyədə qalacağı, müəyyən ehtimalla M sinif (radioləğaların yayılmasını zəif əngəlləyə bilən), eləcə də izole olunmuş X (güclü) sinif alışmaların olacağı proqnozlaşdırılır. Tac dəliklərindən çıxan yüksək sürətli axınların təsiri nəticəsində geoaktivlik və Günəş küləyi parametrləri yüksək səviyyədə olacaq.

Oktyabrın 4-ü gecə saatlarından başlayaraq səhər 08:00 radələrində G2 (orta) səviyyəli qasırğa gözlənilir. Sonradan geomagnet sahə fon səviyyəsinə enəcək. Həmin gün axşam saat 21:00-dan etibarən G2 (orta), gecə saat 01:00-dan başlayaraq oktyabrın 5-i saat 09:00-dək G1 (mülayim) səviyyəli geomagnet qasırğasının olacağı proqnozlaşdırılır.

Buraxılış imtahanlarında dəyişiklik: yeni imtahan modeli hazırlanır

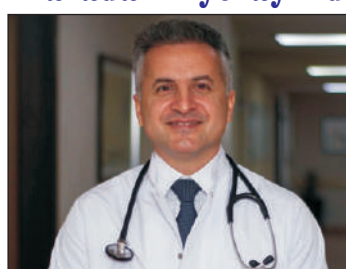
2025-ci ildə ümumi orta (9 illik) təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanında xarici dil (ingilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars) fənlərindən yeni imtahan modeli tətbiq ediləcək.

Bu barədə Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) məlumat yayıb.

Bildirilib ki, yeni imtahan modeli aprobasiyadan keçirilib, modelə dair tapşırıq nümunələri Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən 2023-2024-cü illərdə nəşr olunmuş ümumtəhsil müəssisələrinin 8 və 9-cu sinif dərslərinə uyğun hazırlanmış "Qiymətləndirmə tapşırıqları" kitablarında (ingilis dili fənnindən) verilib.

Program imtahanda mənimsənilmə səviyyəsinin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi mümkün olan seçilmiş altstandartlar, imtahan modelinə uyğun tapşırıq nümunələri və qiymətləndirmə meyarları "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışında dərc olunacaq.

Məşhur kardioloq Baku Medikal Plazadan niyə ayrıldı?

Azərbaycanın tanınmış kardioloqu Üzeyir Rəhimov uzun illərdir çalışdığı və kardiologiya şöbəsinin rəhbəri olduğu Baku Medikal Plaza klinikasındakı vəzifəsindən ayrılıb.

"Medicina" xəbər verir ki, həkim bu barədə məlumat verib.

Belə ki, oktyabrın 1-dən o, BMP-nin Mərkəz filialından ayrılaraq, başqa klinikaya gedib.

Kardioloq daha çox akademik elmi fəaliyyətə üstünlük verəcəyini də deyib.

"11 ildir çalışdığım, kardiologiyasını qurduğum Baku Medical Plaza xəstəxanasından ayrıldım.

Çox gözəl işlər bacardığı, demək olar ki, kardiologiya ilə əlaqədar hər şeyi həyata keçirdik.

Bundan sonra akademik fəaliyyətimə ağırlıq vermək qərarına gəlmişəm".

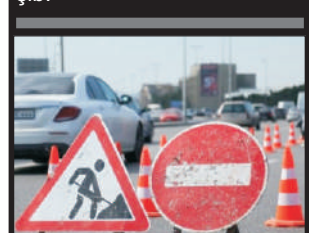
Azərbaycandan nə qədər adam köçüb?

Rəsmi statistikaya görə, 2024-cü ilin ilk yarısında Azərbaycandan 1,2 min nəfər köçüb.

Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunduğu 1991-ci ildə ölkəni 106,4 min nəfər tərk edib. 1992-ci ildə bu göstərici 49,9 min nəfər, 1993-cü ildə 28,5 min nəfər, 1994-cü ildə 19,6 min nəfər, 1995-ci ildə 16 min nəfər olub.

Daimi yaşamaq üçün ölkədən gedənlərin sayı 1996-cı ildə 13,2 min nəfər, 1997-ci ildə 15,7 min nəfər, 1998-ci ildə 10,5 min nəfər, 1999-cu ildə 9,1 min nəfər, 2000-ci ildə 9,9 min nəfər, 2001-ci ildə 7,3 min nəfər, 2002-ci ildə 4,3 min nəfər, 2003-cü ildə 3,8 min nəfər, 2004-cü ildə 2,8 min nəfər, 2005-ci ildə 2,9 min nəfər, 2006-cı ildə 2,6 min nəfər, 2007-ci ildə 3,1 min nəfər, 2008 və 2023-cü illərdə 2,5 min nəfər, 2009-cu ildə 1,4 min nəfər, 2010, 2013 və 2014-cü illərdə 0,8 min nəfər göstərilib.

2011-ci ildə köçənlərin sayı 0,5 min nəfər, 2012-ci ildə 0,2 min nəfər, 2015, 2018 və 2019-cu illərdə 1,6 min nəfər, 2016-cı ildə 1,7 min nəfər, 2017-ci ildə 1,9 min nəfər, 2020 və 2021-ci illərdə 0,6 min nəfər, 2022-ci ildə 1,1 min nəfər həddində rəsmiləşib.

Bakı-Şamaxı yolunda hərəkət məhdudlaşdırılacaq

Bakı-Quba-Rusiya ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 11-ci kilometrindən ("Ekologiya postu") Bakı-Şamaxı-Yevlax avtomobil yolunun 23-cü kilometrindən qədər aparılan təmir-bərpa işləri ilə əlaqədar olaraq sabah saat 06:00-dan başlayaraq Şamaxı istiqamətində avtonəqliyyat vasitələrinin hərəkəti mərhələli şəkildə işlərin aparıldığı zolaqlar üzrə qismən məhdudlaşdırılacaq.

Bu barədə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə istinadən xəbər verir.

"Yol bağlanmır. Sürücülərdən qeyd olunan tarixdən etibarən sözügedən ərazidə hərəkətdə olarkən diqqətli olmaları, yol hərəkəti qaydalarına və müvəqqəti yol nişanlarının tələblərinə riayət etmələri xahiş olunur", - deyə agentlik bəyan edib.

Həbsdə poqonu alınmayan yeganə general

Naxçıvan Penitensiar Xidmətinin rəisi olmuş Tofiq Həsənov da ali xüsusi rütbəsinə itirdi; 20 il öncəki cinayətə görə 2021-ci ildə həbs olunan general-leytenant Rövşən Əkbərovun da rütbəsinin alınması müzakirə olunurdu, amma...

Mövlam Şixəliyev

Tofiq Həsənov

Əhməd Əhmədov

Rövşən Əkbərov

Ədliyyə general-mayoru Tofiq Həsənov ali xüsusi rütbəsindən məhrum edilib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb. Tofiq Həsənov “Vətən uğrunda” medalından da məhrum edilib. Qeyd edək ki, Tofiq Həsənov Naxçıvan Penitensiar Xidmətinin rəisi olub.

Yada salaq ki, Prezident İlham Əliyevin ötən il imzaladığı sərəncamla Mövlam Şixəliyev, Sahib Ələkbərov və Yasin Məmmədov ali hərbi rütbədən və dövlət təltiflərindən məhrum edilib. Buna səbəb adıçəkilən şəxslərin xüsusilə ağır cinayətlər törətdiklərinə görə məhkum olunmalarıdır. Beləliklə, Mövlam Şixəliyev general-mayor ali hərbi rütbəsindən, 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordenindən, “Vətən uğrunda” 20 il öncəki cinayətə və “Hərbi xidmətlərə görə”

medallarından məhrum edilib. Sahib Ələkbərovla Yasin Məmmədovun isə “Vətən uğrunda” medalı geri alınıb. General rütbəsindən və ordenlərdən məhrum edilənlərdən biri də Naxçıvanın sabiq daxili işlər naziri Əhməd Əhmədovdur. Sabiq MTN generalı Akif Çovdarov da eyni aqibətlə üzləşib. O, 2020-ci ildə general rütbəsindən və digər orden və medallardan məhrum edilib.

görə 2021-ci ildə həbs olu-

Akif Çovdarov

nan general-leytenant Rövşən Əkbərovun da rütbəsinin alınması müzakirə olunurdu. Sabiq birlik komandirinin general-leytenant rütbəsinin alınması ilə bağlı suala o zaman baş prokuror Kamran Əliyev belə aydınlıq gətirmişdi: “Bununla bağlı iş-

də çıxış edən prokurorun da mövqeyi olub və məhkəmənin də qərarı var. Bu işdə məqsədmüvafiq hesab edilməyib. Ona görə də belə bir qərar qəbul olunmayıb”.

Qeyd edək ki, Rövşən Əkbərov 2001-ci il mayın 31-dən iyunun 1-nə keçən gecə Kiyev şəhəri, Deqtyar-yov küçəsi 7 ünvanında yerləşən “Sikora” kafesində yeyib-içdikdən sonra saat 4 radələrində həmin kafenin yaxınlığında iş adamı Elçin Əliyevlə aralarında yaranmış cüzi münaqişə səbəbindən xuliqanlıq niyyəti ilə sonuncunun ürək nahiyəsinə xəncərlə xəsarət yetirməklə onu qəsdən öldürmüşdü. Rövşən Əkbərov uzun illər azadlıqda qalsa da, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra həbs olundu.

Elçin Əliyevin anası Səmayə Əliyeva 20 il ərzində oğlunun qətlinin açılması üçün çabalar göstərdi, Avropa Məhkəməsinə müraciət etdi. 2014-cü ildə Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi Səmayə Əliyevanın iddiasına baxıb. Ukraynada hüquq-mühafizə orqanları bu ölüm işində azərbaycanlı general Rövşən Əkbərovun iştirakını təsdiq etdikdən sonra cinayət işini Azərbaycan prokurorluğuna göndərmişdi. Səmayə Əliyeva oğlunun qətlinə israrla Rövşən Əkbərovun adını çəkər, onu

ittham edirdi. Rövşən Əkbərovun vəzifədə olması bu ittihamların obyektiv araşdırılmasına mane olurdu. 2021-ci ildə Rövşən Əkbərov vəzifədən uzaqlaşdırıldı və Elçin Əliyevə qarşı törədilmiş cinayətin gec də olsa, araşdırılmasına qərar verildi.

56 yaşlı general-leytenant Rövşən Əkbərov Bakı və Şəmkir korpuslarının komandiri olub. O, 2021-ci ilin fevral ayının əvvəllərində müdafiə nazirinin əmri ilə ehtiyata göndərilib. Rövşən Əkbərov Bakıdakı 42 sayılı orta məktəbdə, daha sonra Cəmişid Naxçıvanski adına hərbi məktəbdə təhsil alıb. 1982-ci ildə Kiyev Ali Ümumqoşun Komandirləri Məktəbinə daxil olur. 1986-cı ildə təyinatla Zaqafqaziya hərbi dairəsi komandanlığının sərəncamına göndərilib. Bir il sonra xidmət etdiyi ordunun tərkibində Əfqanıstana ezam olunub. 1988-ci ildə Zaqafqaziya Hərbi Dairəsinə qayıdandan sonra Rövşən Əkbərov 1989-cu ildə xidmət etdiyi alayda böyük komandiri vəzifəsinə təyinin edilir. Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edən Rövşən Əkbərov 1995-ci il mart hadisələri zamanı Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinin zərərsizləşdirilməsində iştirak edib. Rövşən Əkbərov 1999-cu ildə Bakı Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbinin, 2002-ci ildə isə Ukrayna Hərbi Akademiyasının müdavimi olub. 2002-ci ildən general-leytenantdır. Rövşən Əkbərov Azərbaycanın Milli Qəhrəmanıdır. Bu fəxri ad ona 5 oktyabr 1994-cü il tarixli fərmanla verilib.

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Anar Məmmədovun Londondakı biznesi yenə zərər edib

B.J.R. FOODS LIMITED (REGISTERED NUMBER: 9481551)

STRATEGIC REPORT FOR THE PERIOD 30TH DECEMBER 2022 TO 24TH DECEMBER 2023

The directors present their strategic report for the period 30th December 2022 to 24th December 2023.

BUSINESS REVIEW
 turnover increased by 5.80% in the period to 840,360,297 (2022: 836,149,258).

Results and KPIs:

	2023	2022
turnover	840,360,297	836,149,258
gross profit	9,061,914	7,823,654
EBITDA	1,284,377	409,001
amortisation/depreciation costs	1,807,342	1,778,949
profit/(loss) after tax for the financial period	(829,446)	(1,182,013)

The increase in turnover is primarily due to price increases during the year.

The directors consider the results for the year to be satisfactory.

The directors consider staff members and their performance to be the key non-financial indicators, in particular staff retention and turnover levels as measured. The directors also consider stock control and waste management as key performance indicators and are continuously looking to improve in these areas based upon the findings.

The directors do not consider that any further analysis using non-financial key performance indicators, including those relating to environmental matters is necessary for an understanding of the performance and position of the business of the company.

Despite the current adverse economic conditions including inflationary pressures, it is still anticipated that the company will continue to achieve positive EBITDA in 2024.

FINANCIAL RISKS AND UNCERTAINTIES
 The principal risk to the company, which is common to all companies in the industry, is change in short-term consumer habits. Both KFC and McDonald's are the company's main competitors and maintain a marketing policy with a view to countering these fluctuations.

Financial Instruments
 The company's treasury activities are governed within policies and procedures approved by the Board, which include defined controls on the use of financial instruments to manage the company's risks.

Sabiq nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun oğlu Anar Məmmədov məxsus Böyük Britaniyanın paytaxtı Londonda fəaliyyət göstərən KFC restoranlar şəbəkəsi növbəti maliyyə hesabatını açıqlayıb.

Yeniavaz.com xəbər verir ki, səhmlərinin 75%-i Anar Məmmədov məxsus olan və KFC restoranlar şəbəkəsinə idarə edən “B.J.R. Foods Limited” şirkəti 2023-cü ili 629 min 446 funt-sterlinq (1,4 milyon manat) zərərlə başa vurub.

Qeyd edək ki, Londonda məşhur restoranlar şəbəkəsi olan KFC franşayzinə sahib olan “B.J.R. Foods Limited” şirkətinin 75%-lik payını Anar Məmmədov 23 iyul 2021-ci il tarixində satın alıb.

Anar Məmmədov “B.J.R. Foods Limited” şirkətinin səhmlərinə sahib olduqdan sonra şirkət zərərlə işləməyə başlayıb. Bekə ki, “B.J.R. Foods Limited” şirkəti 2021-ci ili 3 milyon 244 min 762 funt-sterlinq mənfəətlə başa vurduğu halda, 2022-ci ildə xalis zərəri 1 milyon 182 min 13 funt-sterlinq olub.

Onu da bildirək ki, səhmlərinin 75%-i Anar Məmmədov məxsus olan bu şirkətə hazırda Böyük Britaniya və-təndaşları 1970-ci il təvəllüdlü Zafar Abbasi və 1967-ci il təvəllüdlü İqbal Sulemani rəhbərlik edir. Bu şəxslər daha əvvəl - 2004-2010-cu illərdə Londonda fəaliyyət göstərən “Zqan UK Ltd” şirkətinə rəhbərlik ediblər. Məlum olduğu kimi, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən ZQAN holding Anar Məmmədov məxsus olub. ZQAN adı da sabiq nazirin özünün və ailə üzvlərinin adının baş hərfləri əsasında yaradılıb.

Xatırladaq ki, Bakıda fəaliyyət göstərən KFC restoranları da vaxtilə Anar Məmmədov məxsus ZQAN holdingə bağlı olub. ZQAN holding 2013-cü ildə adını dəyişərək “Garant” holding olub. 2017-ci ildə Ziya Məmmədov nazir vəzifəsindən azad edildikdən sonra KFC restoranları başqa holdingin tərkibinə daxil edilib.

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Oktyabrın 1-də Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Strasburqda keçirilən sessiyasında “Azərbaycanda insan hüquqları, qanunun aliliyi və demokratiya ilə bağlı vəziyyətin pisləşməsi” mövzusunda müzakirələr yenə də anti-Azərbaycan ruhda keçib. Azərbaycan üzrə məruzəçi, norveçli deputat Liz Kristofersen iddia edib ki, COP29 yaxınlaşdıqca Azərbaycanda hadisələr “pis istiqamətdə” inkişaf etməyə davam edir.

Buna sübut kimi Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycan nümayəndə heyətinin səsvərmə hüququndan məhrum edilməsinə səs veriyinə görə 76 deputatı persona-non-grata elan etməsini göstərib. Kristofersene görə, sentyabrın 1-də keçirilmiş parlament seçkiləri beynəlxalq standartlara cavab verməyib, seçkilər “repressi-

ylərlə bağlı birbaşa dialoqun aparılmasını təklif edib. Almaniyalı millət vəkili Frank Şvabe yenə araqarışdırən ritorikasını davam etdirib. Deyib ki, Azərbaycan Avropa Şurası ilə əməkdaşlıqdan imtina edib, guya 2023-cü ilin fevralından sonra ölkədə siyasi məhbusların sayı 93-dən 319-a yüksəlib. “Azərbaycana bu təşkilatın dəyərlərini və

Şvabenin AŞ PA-da açıqladığı saxta məhbus siyahısı

Azərbaycan üzrə məruzəçi və əksər deputatlar ölkəmizə qarşı COP29 ərəfəsində hücumu keçiblər, həbsdə olan separatçı canilərin müdafiəsinə qalxıblar - Bakıdan sərt reaksiyalar

yalar, söz azaldığı və toplaşma azadlığının sərtləşdirilməsi, siyasi fəallara, vətəndaş cəmiyyətinə və KİV nümayəndələrinə qarşı davam edən repressiyalar” fonunda keçirilib.

Məruzəçi vergi cinayətləri ittihamı ilə həbs edilən vətəndaş cəmiyyəti fəalları və xarici qrantlardan maliyyələşən kanalların əməkdaşları ilə bərabər erməni separatçılarında qahmar çıxıb, “Azərbaycanda saxlanılan erməni hərbi əsirlər və mülki əsirlər ətrafında həll olunmamış vəziyyət” olduğunu qeyd edib. Kristofersen qeyd edib ki, 2024-cü il yanvarın sonundan Azərbaycan hakimiyyəti Bakıda Avropa Şurasının İsgəncələrə qarşı Komitəsi ilə yüksək səviyyəli danışıqlar aparmaqdan imtina edib. İrlandiyadan deputat Pol Gavan Nazirlər Komitəsinə və Avropa Şurası Parlament Assambleyasına təklif edib ki, “Azərbaycanın bu təşkilat qarşısında öhdəliklərinin çoxsaylı ciddi pozulması ilə əlaqədar” birgə prosedura başlanılsın.

Böyük Britaniyadan deputat Kristofer Kope Azərbaycanla bağlı xüsusi debatların keçirilməsini ölkəyə qarşı ayırı-seçkilik hesab edib, çünki öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı vəziyyətin daha pis olduğu dövlətlər var. O deyib ki, beynəlxalq birlik Azərbaycanın COP29-a sədrliyini, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 120 üzvü isə Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatında sədrliyini dəstəkləyib. O, Azərbaycan nümayəndə heyətinin Avropa Şurası Parlament Assambleyasına qaytarılmasını və mövcud məsələ-

Liz Kristofersen

qaydalarını dəyişdirməyə icazə verəcəyimi? Yoxsa Azərbaycan bu təşkilatın dəyərlərini və qaydalarını qəbul etməyi xahiş edirik? Əgər ölkə və hökumət bunu etməyə hazırdırsa, assambleyada onları görməyə şad olarıq”, - Şvabe deyib.

İtaliyalı deputat Aurora Floridiadan fərqli olaraq, serbiyalı deputat Biljana Pantić Pilja Azərbaycan nümayəndə heyətinin iştirakı olmadan bu debatların keçirilməsinin “xüsusi mənasının” olmadığını qeyd edib. “Hesab edirəm ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyası dialoq üçün meydança olmalıdır. Azərbaycan nümayəndə heyətinin iştirakı olmadan belə təşəbbüs etmək ki bəyan edilmiş məqsədlərə çatmağa kömək etsin”, - o deyib. O, Azərbaycan nümayəndə heyətinin səsvərmə hüququndan məhrum edilməsi barədə qərar “faydasız və əks-məhsuldar” adlandırılıb. Serbiyalı digər deputat Elvira Kovaks, türkiyəli deputat Zeynəb Yıldız, italiyalı deputat Elizabeta Qardini də Azərbaycanın Avropa Şurasına qayıtmasına tərəfdar olublar.

Müzakirəni yekunlaşdırən Liz Kristofersen qeyd edib ki, heç kim dialoqu bərpa etmək üçün qapıları bağlamayıb. Lakin həтта o - Azərbaycan üzrə məruzəçi Azərbaycanda təmaslara çıxış əldə edə bilmir. “Bunun nə ilə başa çatacağını söyləmək çətindir, amma Azərbaycan xalqının rifahı üçün dialoq qurmağa çalışmalıyıq. Avropa Şurası Parlament Assambleyası, Nazirlər Komitəsi və baş katib bu dialoqda koordinasiyalı şəkildə hərəkət edəcəklər. Sadəcə, bir neçə siyasi məhbusu azad etmək faydasızdır. Siyasi partiyalar, qeyri-hökumət təşkilatları və KİV haqqında məhdudlaşdırıcı qanunları dəyişdirmək üçün məcburi fəaliyyət planı hazırlanmalıdır. Yenilənmiş dialoqa bütün cəhdlər Avropa Şurasının prinsiplərinə əsaslanmalıdır”.

Göründüyü kimi, bəzi deputatlar istisna, əksəriyyəti Azərbaycanı “topa tutub”, seçkilər, insan hüquqları, media azadlığı və digər sahələrdə olan vəziyyəti tənqid etməklə yanaşı, Bakıda həbsdə olan separatçı canilərin - Ara-

ik və digərlərinin müdafiəsinə qalxıblar.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında AŞ PA-nın Azərbaycana qərəzinin tükənmədiyini vurğuladı. Hüquq müdafiəçisi bildirdi ki, qurum Azərbaycanı səsvərmə hüququndan məhrum etdiyi üçün haqlı olaraq bu qərarı verən 76 avropalı deputat “arzuolunmaz şəxs” elan edib: “Cənab Prezident də çıxışlarında bildirdi ki, bizim səsvərmə mandatımız bərpa olunsun, həmin şəxslər üzərindəki qərar ləğv edə bilərik. AŞ PA isə deyir ki, biz sizə hər şey edək, amma siz cavab verməyin. Bu, absurd yanaşmadır. Nədənə Ermənistan və digər ölkələrdəki insan haqlarının vəziyyəti AŞ PA deputatlarının yadına düşür. O deməkdir ki, məqsədyönlü şəkildə bir siyasi kampaniya başlanılıb”.

Ç.Qənizadə qeyd etdi ki, Şvabe və özü kimi erməni əlinə baxanlar istintaq altında olan hərbi caniləri müdafiə edirsə, bu faktın özü Avropa üçün rüsvayçılıqdır: “Deyək ki, ictimai fəallarla bağlı tənqidlər səsləndirilir. Hərçənd onların istintaqı gedir və məhkəmə qərarı da yoxdur, konkret maddələr üzrə ittiham olunurlar, bəs Bərdəni, Gəncəni bombalamaq əmri verdiyini özü bəyan edən Araiki necə müdafiə etmək olar? Azərbaycana qarşı Qarabağdakı mülki erməni əhalisini silahlanmağa Xankəndidəki mitinqdə çağırış edən Vardanyanı necə “siyasi məhbus” adlandırmaq olar? Avropalı deputatların ölkələrinə belə terrorçu və separatçı cinayətkarlara münasibət heç də bizdən fərqlənir. O halda, bizə gələndə bu həbsləri siyasiləşdirmək qərəzəndə, böhtan atmaqdan xəbər verir. Hesab edirəm ki, hər bir platformada Azərbaycan bu məsələlərə etirazını çatdırmalıdır”.

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri, deputat Elşad Musayev “Yeni Müsavat”-a qeyd etdi ki, erməni-pərəst dairələr hərəkatlənilər. E.Musayev bildirdi ki, Azərbaycana zərbə vur-

“Azərbaycanın Avropa Şurası ilə əməkdaşlığı dalana dirənib”

Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin hazırkı sədri Baki ilə açıq dialoqun vacibliyini vurğulayıb. “Təəssüf ki, Azərbaycan və Avropa Şurası arasında əməkdaşlıq dalana dirənib. Bu barədə Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin hazırkı sədri, Litvanın xarici işlər naziri Qabrielius Landsbergis deyib.

“Turan” xəbər verir ki, o, 2024-cü ilin yanvarında Azərbaycan nümayəndə heyətinin Avropa Şurası Parlament Assambleyasında səlahiyyətlərindən məhrum edilməsinə toxunaraq “cari məsələlərin həlli üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyası və Azərbaycan arasında açıq və inklüziv dialoqun” vacibliyini vurğulayıb.

“Azərbaycan bütün üzv dövlətlər kimi təşkilatın tamhüquqlu üzvüdür və Avropa Şurasının standartlarına əməl etmək öhdəliyinə malikdir”, - Landsbergis bildirib.

O, Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətləri barədə məsələyə səs verdiklərinə görə Avropa Şurası Parlament Assambleyası deputatlarının Azərbaycana girişinə qoyulan qadağadan danışdı.

“Mən Azərbaycan nümayəndə heyətinin gələcək səlahiyyətləri ilə bağlı Avropa Şurası Parlament Assambleyası rəhbərliyi ilə məsləhətləşmələrə dərhal qayıtmağa çağırıram”, - Landsbergis bildirib.

O, Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması barədə suala cavab verərkən deyib ki, Nazirlər Komitəsi ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması, suverenliyə hörmət, sərhədlərin toxunulmazlığı və güc tətbiq edilməməsi prinsiplərinə əsaslanan sülh prosesinə tam dəstəyini ifadə edib. O, həmçinin sərhədlərin 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi əsasında delimitasiyası prosesini alqışlayıb.

maq üçün fürsət tapıblar - COP29 ərəfəsində ölkəmizə qarşı çirkin, qərəzli bəyanatlar səsləndirilir. Deputatın fikrincə, məqsəd Azərbaycanı gözəndən salmaqdır: “Onlar istəyirlər ki, marionet bir hakimiyyət formalaşırsınlar və sonra daxili işlərimizə müdaxilə etsinlər. Bunu da görə bilməyəcəklər. Görün nə dərəcədə qərəzli və hikkəlidir ki, xalqın qanına əli batın terrorçuları “siyasi məhbus” hesab edirlər. Bu mövqə avropalı deputatların hansı “dəyər”lərə qiymət verdiyini nümayiş etdirir. Demokratiya, insan hüquqları barədə ağız dolusu danışan Şvabe kimilər

terrorçulara qahmar çıxırlar. Biz buna qəti şəkildə etiraz edirik”. **E.Musayev dedi ki, son parlament seçkiləri şəffaf keçirilib, hansı məntəqələrdən şikayətlər də olubsa, Mərkəzi Seçki Komissiyası rəy verib:** “O baxımdan AŞ PA-da oturan saxtakarlar, erməni lobbisinə xidmət edənlər Azərbaycanın işlərinə qarışa bilməzlər. Buna mənəvi haqları çatmır. Sadəcə, məsələ budur ki, bizə qarşı qərəzəndə əl çəkirlər. Və Qarabağın separatçı liderləri ilə Azərbaycandakı siyasi mövzuları qarışdırırlar”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

BMT-nin həqiqətin, ədalətin, təminatın və təkrarlanmamanın təminatlarının təşviqi üzrə xüsusi məruzəçisi Fabian Salviolinin Azərbaycanın “Dağlıq Qarabağ”da apardığı “etnik təmizləmə” və insanların “məcburi köçkünlüyünə” dair qərəzli hesabatı açıqlanıb.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, hesabat Salviolinin ötən il noyabrın 16-dan 24-dək Ermənistan səfərinin yekunlarına istinadən hazırlanıb. Fabian Salvioli 2018-ci BMT-nin xüsusi məruzəçisi çıxışında Azərbaycanın “Dağlıq Qarabağ”da apardığı “etnik təmizləmə”yə toxunaraq, səfərinin minlərlə erməninin (!) Dağlıq Qarabağdan zorla deportasiya edildiyi vaxta təsadüf etdiyini qeyd edib. O əlavə edib ki, məcburi köçkünlərin ağrıların, zəruri ehtiyaclarının şahidi olub. Fabian Salvioli həyasızcasına Qarabağdan köç etmiş ermənilərin sənədlərinin və arxivlərin qayğısına qalaraq “onların sənədlərinin əldə edilməsinin, onların qohumlarının qəbiristanlıqlarının və mədəni irsinin qorunmasının artsax erməniləri üçün aktual məsələ” olduğunu vurğulayıb.

Fabian Salvioli dünyada mövcud olmayan “artsax xal-

di. 2017-ci ildə İnsan Hüquqları Şurası 36/7 sayılı qətnamə qəbul edərək, xüsusi məruzəçinin mandatını uzadıb. Fabian Salvioli 2018-ci ilin mayından xüsusi məruzəçi vəzifəsini icra etməyə başlayıb. O, insan hüquqları üzrə hüquqşünas və La Plata Universitetinin Hüquq Məktəbində beynəlxalq hüquq və insan hüquqları üzrə professorudur. Eyni zamanda İnsan Hüquqları İnstitutunun direktorudur. Fabianın tərcüməyi-halında ən mühüm detal isə onun Argentinada doğulmasıdır. Bəllidir ki, Argentina hər zaman ermənipərəst siyasət yürütməsi ilə seçilib. Argentinadakı erməni diasporu Latin Amerikasındakı ən böyük diaspordur və sayı təxminən 120 min nəfərdir. İkitərəfli əlaqələrin yüz ildən artıq yaşı var. 2023-cü ilin sentyabrında Argentinanın artıq sabiq prezidenti Alberto

BMT “çetiri altında” anti-Azərbaycan hesabatı

Bu dəfə təşkilatın argentinalı xüsusi məruzəçisi “artsax xalqı”ndan və “etnik təmizləmə”dən danışdı; hüquq müdafiəçiləri lobbisi işində real addımlar atmağa çağırırlar

baycanlıları “yada salması” hesabatın qərəzli olduğunu göstərir. Hüquq müdafiəçisi qeyd edir ki, Göycədən, ayrı-ayrı kəndlərdən azərbaycanlıları çıxarıblar, ona görə həmişə arqumentimiz var: “Biz Ermənistan ərazisində müharibə aparmamışıq, onların ərazisində erməni öldürməmişik. Biz öz torpaqlarımızda separatçı caniləri zə-

ların nümayəndələrini sübutlar qarşısında qoymalıyıq. Çünki erməni lobbisi öz yalanlarını belə adamların dili ilə dünyaya yaymağa çalışır. Biz də cavab olaraq addımlar atmalıyıq. Haqlı tərəf, zərərçəkmiş tərəf Azərbaycandır, digər, erməni yalanları dünyaya car çəkir”.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu deyir ki,

Paşinyan Parisdə Makrondan təlimat alacaq

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Fransaya işgüzar səfərə gedib. Paşinyan Fransada iki gün - 3-5 oktyabrda səfərdə olacaq.

Paşinyanın ofisinin rəsmi açıqlamasında bildirilir ki, erməni baş nazir Fransa prezidenti Emmanuel Makron və baş nazir Mişel Barnierlə görüşlər keçirəcək. Həmçinin Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının növbəti sammitində iştirak edəcək.

Səfərin pərdəarxasındakı məqsədlərə gəlincə, Paşinyan bölgədə baş verənləri Makronla müzakirə edəcək, ondan yeni təlimatlar alacaq. Eyni zamanda erməni baş nazir ölkəsinin silahlılaşmasında Fransadan yeni dəstək istəyə bilər.

Qərbi Azərbaycana qayıdış - Rusiyadan reaksiya

“Qaçqınlar və müvəqqəti köçkünlər mövzusu, çox yaxşı bildiyiniz kimi, hər iki tərəf üçün aktualdır. Və bunu nəzərə alaraq, hesab edirik ki, həm Bakı, həm də İrəvan üçün humanitar məsələlərin bütün spektri, o cümlədən mədəni, tarixi, dini irs abidələrinin qorunub saxlanması, qarşılıqlı əsasda vətəndaşlar üçün qəbiristanlıqlar və hərbi əməliyyatlar zamanı itkin düşmüş şəxslərin axtarışı məqsədilə təhlükəsizlik təminatı və sərbəst girişin təmin edilməsi ilə bağlı dialoqun fəallaşdırılması faydalı olardı. Əgər Rusiyayı buna cəlb etmək zərurəti yaranarsa, o zaman Rusiya tərəfi buna hazırdır”.

Bu sözləri Rusiya XİN sözçüsü Mariya Zaxarova erməni jurnalistin Qərbi Azərbaycan mövzusunda rəsmi Bakının son vaxtlar ciddi şəkildə aktuallaşdırması ilə bağlı sualına cavab olaraq bildirib.

O bildirib ki, müntəzəm olaraq rəsmi Bakıya və İrəvana bir-birinin ərazi bütövlüyünə hörmətsizlik, dövlətə təhdid, mübahisəli məsələlərin həlli üçün güc ssenari kimi qəbul edilə biləcək ritorikadan çəkinmələri barədə çağırış edirlər.

Fabian Salvioli

qı”ndan danışmağa belə cəsarət edib. Halbuki BMT “artsax”ı dövlət kimi tanımayıb, onun məruzəçisinin “artsax xalqı” ifadəsini məruzəsində dilə gətirməsi təmsil etdiyi təşkilatın prinsiplərinə təpürmək deməkdir. Salvioli dünya ictimaiyyətini “Dağlıq Qarabağ xalqının” səsinin eşidilməsini təmin etməyə, beynəlxalq ictimaiyyəti Qarabağda haqq-ədaləti bərpa edən mexanizmlər axtarmağa çağırıb. Xüsusi məruzəçi on minlərlə erməninin geri qayıtmasını vacib sayır, amma Ermənistandan zorla qovulmuş qaçqınları “yada salmır”. 29 sentyabr 2011-ci ildə İnsan Hüquqları Şurası 18/7 sayılı qətnamə qəbul etdi və bu qətnamədə üç il müddətinə həqiqətin, ədalətin, təminatın və təkrarlanmamanın təminatlarının təşviqi üzrə xüsusi məruzəçinin təyin edilməsi barədə qərar qəbul edil-

Fernandes Hindistanın paytaxtı Yeni Dehliyə keçirilən “Böyük İyirmilik” (G20) ölkələrinin dövlət və hökumət başçılarının sammitinin plenar iclasında çıxışı zamanı Azərbaycanın guya Qarabağın dağlıq hissəsini blokada saxladığını iddia etmişdi. Argentinanın yeni prezidenti Xavyer Mileyn də bu ölkədəki erməni diasporu ilə sıx əlaqələrə malikdir. Belə ki, yeni prezident 2008-2021-ci illərdə Argentina əsilli erməni iş adamı Eduardo Ernekyanın “Korporasiya Amerika” təşkilatının əməkdaşı və onun baş məsləhətçisi olub. Fabianın BMT “çetiri altında” bu cür ermənipərəstliyi təəccüb doğurmur.

Dilare Əliyeva adına Azərbaycan Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri Novella Cəfəroğlu dedi ki, məruzəçinin Ermənistandan qovulan azər-

rərsizləşdirmişik. Ona görə danışmağa haqları yoxdur. Hansı dinc erməni deyə bilər ki, məni qolumdan tutub küçəyə atıb zorla Ermənistanı yola saldılar? İndi İrəvanda dirlər, oradan televiziyaçıları bu ittihamları irəli sürə bilərlər, amma etmirlər. Bilirlər ki, yalandır, onları qovan olmayıb və bütün dünya ermənilərin necə getdiyinə şahid olub, videokadrlar qalıb. Amma deməliyəm ki, biz lobbisi işində axsayırıq. Daha çox iş görməliyik ki, səsimiz eşidilsin”. **N.Cəfəroğlu hesab edir ki, vətəndaş cəmiyyətinin burada rolu böyük olmalıdır:** “Avropada, Amerikada təbliğat aparmalıyıq. Tək diaspor və lobbisi deyil, fərdi qaydada da hər kəs aktiv olmalıdır. Filmlər çəkməliyik, kitablar yazmalıyıq, bir-bir insanlarla danışmalıyıq, avropalı siyasətçiləri, deputatları, beynəlxalq təşkilat-

Fabian argentinalıdır, ötən il qondarma erməni genosidi abidəsini ziyarət də edib. Onun fikrincə, Argentinada erməni lobbisi güclüdür: “Biz də Latin Amerikası ölkələrində fəallığı artırmalı, səfirliklərimiz təbliğat istiqamətində işini gücləndirməlidir. Fabianın hesabatı təəccüb doğurmadı. O, kongresmen Adam Şiff, Menendez kimi bir siyasi dələduzudur. Sadəcə, Azərbaycana qarşı çirkin kampaniya aparılır. Ötən ildən bəri bar-bar bağırırlar ki, guya etnik təmizləmə aparılıb. Artıq bu mövzu siyasi təzyiq alətinə çevrilib. Hərçənd hüquqi əsası yoxdur. Amma siyasi rıçaq kimi istifadə edirlər. Onlar üçün erməni sakinlərin necə getməsi maraqlı deyil, əgər əhali çıxıbsa, hesab edirlər ki, bu, dinc camaatı guya qovmaqdır. Fakt budur ki, Azərbaycan antiterror

əməliyyatı zamanı beynəlxalq konvensiyalara riayət edib və əleyhimizə bir sübut tapıb ortaya qoya bilmirlər. Biz qəbul etməliyik ki, bu iyirənc kampaniya hələ bir müddət davam edəcək. Növbəti dəfə başqa çağırışlar eşidəcəyik. Bu qüvvələrin məqsədi həm erməniləri qaytarmaq, həm də Azərbaycana qarşı davamlı olaraq siyasi təzyiq vasitəsi kimi istifadə edə bilməkdir”.

X.Teyyublu sözügedən şəxsin Türkiyəyə münasibətdə də düşmən kimi davrandığını xatırladı: “Onun

çıxışları antitürk ritorikadır. Görünür, erməni fondları onu maliyyələşdirir. Bu iş belədir. Yeni lobbisi ayrı-ayrı xarici təşkilatları, onların üzvlərini, Avropa Parlamentinin, Senatın, Konqresin, müxtəlif ölkələrin parlamentlərinin üzvlərini ələ alır, sonra özünə işlədir. O baxımdan deyirəm ki, gərək biz də lobbisi işimizi gücləndirək. Ermənilər və müdafiəçiləri dünyaya hayqırı ki, Qarabağda etnik təmizləmə olub, Azərbaycan da bu kampaniyanın üstünə getməlidir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Yaxın Şərqdə artan savaş gərginliyinin Cənubi Qafqaza da sirayət edəcəyi gözlənilir. Yada salaq ki, Vaşinqtonda fəaliyyət göstərən və dünyanın ən nüfuzlu beyin mərkəzlərindən olan Hudson İnstitutunun baş elmi işçisi Lyuk Koffi Yaxın Şərqdə vəziyyətin pisləşdiyi bir vaxtda “Azərbaycanı hazırlaşmağa çağırıb”. O, X səhifəsində “Azərbaycan hazır olmalıdır” yazsa da, konkret fikrini açıqlamayıb.

Qeyd edilməlidir ki, Azərbaycan balanslı və uğurlu xarici siyasəti ilə ilk növbədə özünü bu hadisələrdən kənarda saxlamağa müvəffəq olub. Dayanıqlı iqtisadi və siyasi sistemin yaradılması Azərbaycanı bu cür hadisələrdən və təhlükələrdən sığortalayıb. Amma İranın İsrail ilə raket zərbələrindən sonra müharibənin Azərbaycanın yaxın sərhədinə sıçraya biləcəyi təhlükəsini artır. Bu arada Birləşmiş Ştatların müttəfiqləri və Yeddilər Qrupu (G7) İsrailə hücumla əlaqədar İrana qarşı yeni sanksiyalar tətbiq etmək barədə razılıq əldə ediblər. Xəbəri Dövlət Departamenti yayıb. “İranın yeni addımlar atdığını gördükdə, biz buna reaksiya vermək üçün yeni üsulları müəyyən etmək məqsədilə tərəfdaşlarımızla işləyirik”, - deyə mətbuat katibi Metyu Miller bildirib. “Biz

İtaliya, Türkiyə, Rusiya və Çindən sonra 5-ci ən böyük ticarət tərəfdaşdır. 2024-cü ilin üçüncü rübündə Azərbaycanla İsrail arasında xarici ticarət dövriyyəsi 1 milyard 409 milyon dollar olub. Bu, ölkəmizin ümumi xarici ticarətinin 4,55 faizini təşkil edir.

Bu il Azərbaycandan İsrailə 1 milyard 388 milyon dollarlıq mal göndərilib. Bu, ümumi ixracın 7 faizini təşkil edir. İsraildən isə Azərbaycana cəmi 21 milyon dollarlıq mal gətirilib ki, bunun da ümumi idxalda payı cəmi 0,16 faizdir.

Azərbaycandan İsrailə ixrac olunan məhsullar arasında əsas yeri xam neft tutur.

Əgər hadisələr bu istiqamətdə cərəyan edərsə, Azərbaycanın yerləşdiyi regionda ciddi və böyük müharibə başlaya bilər. Bu zaman İrandan böyük qaçqın kütləsi Azərbaycana doğru axışa bilər.

İsrail Azərbaycana və Türkiyəyə görə İrani bombalamır?

ABŞ prezidenti də İranın nüvə obyektlərinə zərbə endirməsini dəstəkləmədi; **siyasi şərhçi:** “Əgər İsrail hesab etsə ki...”

yasından istifadə etməklə hərbi əməliyyatlar aparmaq ehtimalı az, uzaqmən-zilli raketlərlə vurmaq ehtimalı isə yüksəkdir: “Bu, bizim bölgənin taleyi üçün gözlənilən ssenarilər içərisində ən təhlükəlisi, ən ziyanlısıdır. Sözsüz ki, İsrailin İrani vurmağı ilə sonuculanacaq nəticələrin ən yaxın qonşularından biri Azərbaycana da tə-

zi ən müxtəlif istiqamətlərdən gizli şəkildə keçməyə çalışacaqlar. Bu, ehtimal olunan ən təhlükəli ssenarilərdən biridir”.

O ki qaldı İsrailin İrani vurmaq məsələsində müttəfiq olaraq Azərbaycanın mənafeələrini nəzərə almasına, Aydın Quliyev qeyd etdi ki, əlbəttə, İsrailin Azərbaycanla münasibətləri çox yaxşıdır: “Amma unutmaq ki, İsrailin Azərbaycanla müttəfiq münasibətləri Qərbin bir sıra ölkələri ilə müttəfiqləri ilə müqayisədə o qədər böyük faktor deyil. İsrailin İrana hərbi hücum qərarı verməsi onun Qərb ölkələri ilə müttəfiqlik münasibətlərindən və özünün dövlət maraqlarından daha çox asılı olacaq. Əgər İsrail hesab etsə ki, dövlət və milli təhlükəsizlik mənafeələri, ABŞ-ın mənafeələri İrana hərbi hücumu, bombalamağı zərurətə çevrilib onda dostu Azərbaycanın hansı vəziyyətlə üzləşəcəyini düşünmədən hərbi hücumu reallaşdıracaq. İsrail İrani vuracağı, özünəməxsus motivləri olacaq. Ancaq burada İsrail üçün çox güclü çəkirdirici faktor kimi Türkiyənin mövqeyi var. İsrail yəqin başa düşəcək ki, Qəzzadan, Livandan sonra İranın vurulması Ankarada növbəti hədəfin Türkiyə olacağı fikrini qətişdirəcək. Türkiyə də təbii ki, buna seyrçi qalmayacaq. İsrail Böyük Orta Doğu projesinin reallaşdırılması yoluna böyük maneə hesab etdiyi İrani sıradan çıxarmağa çalışırsa, demək, növbəti hədəf Türkiyədir. Türkiyə ilə İran arasında nə qədər rəqabət, mənafe toqquşmaları olsa da İsrailin İrana hərbi zərbələr endirməsi halında Türkiyə məsələlərə daha aktiv formada müdaxilə edə bilər. Təbii ki, bu müdaxilə İsrailin əleyhinə olacaq və Tel-Əvivə ciddi problem yaradacaq. İsrailin hərbi, siyasi rəhbərliyi bütün bunları, şübhəsiz, hesablayır və İrani bombalamaq qərarında çəkirdirici faktor olaraq qəbul edir”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

SEPAH neft obyektlərini vurmaqla hədələdi - Azərbaycan da var

İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusuna bağlı teleqram kanalları: “Əgər İsrail neft obyektlərinə hücum edərsə, Azərbaycan, Səudiyyə Ərəbistanı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Küveyt və Bəhreynin neft infrastrukturları vurulacaq”

● İsrailin son bir neçə ayda İran tərəfindən dəstəklənən “Hizbullah” və HƏMAS qruplaşmalarının liderlərini öldürməsi, İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) yüksək rütbəli zabitlərini zərərsizləşdirməsi iki ölkəni müharibənin bir addımına gətirib.

Bu həftə SEPAH öz simasını xilas etmək üçün İsrailə bir neçə yüz edad raket zərbəsi endirib, ancaq hücum zamanı ciddi uğur əldə edilməyib.

Qərb mətbuatında yayılan məlumatlara görə, İsrail İrana cavab vermək niyyətindədir. “Axios” portalı yazır ki, İranın neft obyektləri vurula bilər. Bundan sonra SEPAH tərəfindən Azərbaycanı hədəf alan növbəti təhdid mesajı yayılıb. (Modern.az)

İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusuna bağlı teleqram kanallarında yayılan mesajda bildirilir ki, əgər İsrail neft obyektlərinə hücum edərsə, İran cavab olaraq Azərbaycan, Səudiyyə Ərəbistanı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Küveyt və Bəhreynin neft infrastrukturlarını vuracaq.

SEPAH-ın yeni “qisas kəfi” özlüyündə bir sıra suallar doğurur.

Birincisi, İslam dövləti olan İranın İsrailə qarşı cavab tədbiri kimi yalnız müsəlman ölkələrini hədəf göstərməsi SEPAH-ın “İslami dəyərləri” necə şərh etdiyini göstərir.

Müsəlman ölkələrinin neft obyektlərinə zərbə endirilməsi təklifi İslam birliyi və həmrəyliyi prinsiplərinə tamamilə ziddir.

İranın İsraili “müsəlman fəstəhənlərə qarşı siyasətinə” görə təhdid etməsi və eyni zamanda müsəlman ölkələrini hədəfə alması bu ölkənin dini ritorikasının əslində şəxsi maraqlara əsaslandığını göstərir. Bu, İranın Yaxın Şərqdə öz mövqeyini qorumaq məqsədilə din kartından istifadə etdiyini bir daha təsdiqləyir.

Qeyd edək ki, İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu 1979-cu ildə İran İslam İnqilabından sonra qurulub və əsas məqsədi İran rejimini qorumaqdır. Lakin zaman keçdikcə SEPAH-ın təsir sahəsi ölkədaxili məsələlərlə məhdudlaşmayıb, regiondakı dövlətlərə də genişləyib.

SEPAH-ın əsas strategiyalarından biri Yaxın Şərqdə öz təsir dairələrini genişləndirmək, qonşu ölkələrdə müstəqil siyasət yürüdən hökumətlərə təzyiq göstərmək və bu ölkələri öz geosiyasi məqsədləri üçün istifadə etməkdir.

SEPAH-ın Azərbaycanı hədəf seçməsi özlüyündə qərəzli bir yanaşmadır. Görünür, SEPAH Azərbaycanı İsrail-İran münaqişəsinin bir hissəsinə çevirmək istəyir və bunun üçün əsas-sız və gülünc iddialar səsləndirir.

Lakin bu iddialar SEPAH-ın İran-Azərbaycan münasibətlərində əsl məqsədini gizlətmək üçündür. SEPAH Azərbaycanın bölgədə müstəqil siyasət yürütməsinə və beynəlxalq aləmdə güclənməsinə qarşıdır.

Azərbaycanın müstəqil siyasət yürütməsi, xüsusilə enerji sektorunda əldə etdiyi uğurlar SEPAH-ın narahatlığını artırır.

Azərbaycanın neft və qaz sektorunda beynəlxalq şirkətlərlə əməkdaşlığı və Avropaya enerji təchizatı məsələsində oynadığı mühüm rol SEPAH-ın bu sahədə öz maraqlarını təhdid altında hiss etməsinə səbəb olur. Buna görə də SEPAH Azərbaycanın enerji sektoruna və onun beynəlxalq əməkdaşlıqlarına zərbə vurmaq üçün müxtəlif təhdidlər səsləndirir.

SEPAH-ın Azərbaycana qarşı səsləndirdiyi təhdidlər həm regional sabitliyə, həm də iki ölkə arasındakı münasibətlərə mənfi təsir göstərir. İranın yeni hökuməti şübhəsiz ki, SEPAH-ın bu tənəbbat xarakterli fəaliyyətlərindən xəbərdardır və bu vəziyyəti nəzarətdə saxlamağa çalışmalıdır.

Bu cür məsuliyyətsiz bəyanatlar İran-Azərbaycan əlaqələrinə zərbə vurmağa yönəlib və onsuz da beynəlxalq arenada təcrid olunmuş İranın qonşuları ilə münasibətlərini daha da pozmaq məqsədi daşıyır.

İranın daxili və xarici siyasətində şəxsi maraqlarının dini dəyərlərdən üstün tutulması isə bu ölkənin Yaxın Şərqdə oynadığı rolunu bir daha şübhə altına alır.

həmişə İrana qarşı sanksiyalar tətbiq etməyin yeni üsullarını tapa və ya mövcud sanksiyalarımıza riayət olunmasını gücləndirə bilərik. Bu tədbirləri indi də nəzərdən keçiririk”, - deyə o əlavə edib.

Millerin şərhləri prezident Baydenin jurnalistlərə İsrailin İranın nüvə obyektlərinə zərbə endirməsini dəstəkləmədiyini bəyan etməsindən sonra səslənib. “G7 üzvü olan yeddi ölkənin hamısı İsrailin cavab vermək hüququna malik olduğu, lakin proporsional cavab verməli olduğu ilə razıdır”, - deyə Bayden bildirib.

Ağ Ev həmçinin bildirib ki, İranın raket hücumundan sonra gələcək addımları müzakirə etmək üçün İsrail məmurları ilə əlaqə saxlayıb. Baydenin İsrail baş naziri Bin-yamin Netanyahu ilə danışmalar aparacağı gözlənilir.

Azərbaycan üçün xoşagəlməz mənzərə onun siyasi və hərbi sahədə əməkdaşlıq etdiyi İsrailə İran arasındakı düşmənçilikdir.

Azərbaycanla İsraili ciddi siyasi və iqtisadi əlaqələr bağlayır. İsrail Azərbaycanın

Sərhədlərin bağlı olması bizi iranlı qaçqınlar axınından çətin ki, qoruya. İranın vurulması nəticəsində Azərbaycana minlərlə iranlı məcburi köçkün gələ bilər ki, bu da ölkəmizin sabitliyi üçün ciddi təhdid yarada bilər.

Belə bir iddia var ki, İsrail ciddi müttəfiqi olan Bakıya bu kimi əlavə problemlər yaratmamaq üçün İranın qaçqınlar olacaq həddə vurulmayacağı vədini verib.

Yada salaq ki, Azərbaycan ərazisində xüsusi karantın rejiminin müddəti gələn il yanvarın 1-dək uzadılıb. Bununla bağlı Nazirlər Kabineti qərar verib. Bu o deməkdir ki, Naxçıvan-Türkiyə istisna olmaqla, ölkənin quru sərhədləri daha bir müddət bağlı qalacaq. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev son çıxışlarında vurğulayıb ki, quru sərhədlərin bağlı qalması daha çox təhlükəsizlik səbəbləri ilə bağlıdır.

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev bu barədə “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, İsrailin İrana qarşı quru əməliyyatı və döyüş aviasii-

sirləri olacaq. Bunu istisna etmək olmaz. Ən azından ona görə ki, İranda bizim 30 milyon soydaşımız yaşayır və onların Azərbaycan Respublikası ilə, onun vətəndaşları ilə çox sıx mədəni, iqtisadi, həmçinin qohumluq əlaqələri var. Ona görə də İsrailin İrani vuracağı təqdirdə böyük qaçqın kütləsinin ətraf ölkələrə, həmçinin Azərbaycana üz tutacağı istisna deyil. Təbii ki, bu, Azərbaycanın maraqları baxımından və bölgədə sabitlik üçün çox təhlükə vəd edən ssenari olardı. Burada sərhədlərimizin bağlı rejimdə işləməsi qaçqın kütləsinin qarşısını tam ala bilməsi mümkün olmaz. İsrail İrani raketlərlə vurmaq ssenarisini işə salsa, Azərbaycanın öz sərhədlərini hüquqi baxımdan bağlı saxlamasının istənilən nəticəni verəcəyi ehtimalı sıfıra yaxındır. Çünki canını qurtarmağa çalışan qaçqın kütləsi rəsmi dövlət orqanlarına müraciət eləyib viza alaraq gəlməyəcək. Onlar mümkün olan bütün vasitələrlə, qanunsuz yollarla, dövlət sərhədlərini

Xudafərində ucalan bayrağımız - bu gün Cəbrayıl şəhəri günüdür

Bu gün 4 oktyabr - Cəbrayıl şəhəri günüdür. Bu mü-nasibətlə dünən Azərbaycan Respublikasının Pre-zidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Cəbrayıl rayonuna səfər ediblər.

Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva oktyabrın 3-də Cəbrayıl rayonunun Horov-lu kəndində fərdi evlərin və sosial obyektlərin tikintisi ilə tanış olublar, Mehdi Mehdi-zadə adına 960 şagird yer-lik tam orta məktəbin bina-sının açılışında iştirak edib-lər. Prezident İlham Əliyev "Azersun Holding" MMC-nin alkoqolsuz içki məhsulları istehsalı kompleksinin, Litvanın "Do-minari" şirkətinin mebel klasterinin, "Araz Vadisi İq-tisadi Zonası" Sənaye Par-kında "Karabakh Stone" MMC-nin zavodunun və "Hicaz quşçuluq" müəssi-səsinin damazlıq yumurta istehsalı fabrikinin təməllə-rini qoyub. Bundan başqa, dövlət başçısı "Azərişiq" ASC-nin Zəngilan Elektrik Şəbəkəsinin Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin açılı-şında olub və Zəngilan şə-hərində beşinci və altıncı yaşayış komplekslərinin tə-məllərini qoyub.

Qeyd edək ki, 1993-cü il avqustun 23-də işğal edilən Cəbrayıl rayonu 1 şəhər, 4 qəsəbə və 92 kənddən ibar-ət idi. İşğal nəticəsində

ğaldan azad edilməsi, Və-tən müharibəsində güc ba-lansı ilə bərabər psixoloji üstünlüyün də tam olaraq Azərbaycan tərəfinə keç-məsi ilə nəticələndi.

1994-cü il yanvarın 5-də Horadiz əməliyyatı zamanı Cocuq Mərcanlı kəndi iş-ğaldan azad edildi. Cocuq Mərcanlıya qayıdış Böyük Qayıdışın başlanğıcı idi. 2016-cı il aprel döyüşləri zamanı Azərbaycan Ordu-sunun əks-hücumu nəticə-sində Lələtəpə yüksəkliyi də işğaldan azad edildi.

2020-ci il 27 sentyabr ta-rixində başlayan İkinci Qara-bağ müharibəsində belli oldu ki, düşmən Cəbrayıl ərazi-sində bir neçə xətdən ibarət istehkamlar qurmuşdu. Bu istehkamları yarmaq çox bö-yük qəhrəmanlıq və fədakar-lıq tələb edirdi ki, qəhrəman ordumuz bunu bacardı. Tə-sadüfi deyil ki, ordumuzun 22797 hərbi qulluqçusu "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Cəbrayıl azad olunan-dan sonra o vaxt işğal altın-da olan digər rayonlara uğurlu əks-hücumlar müm-kün oldu. Cəbrayıldan sonra Azərbaycan Ordusunun Xo-cavənd rayonunun cənub kəndləri və strateji Hadrut qəsəbəsi istiqamətində hər-

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Cəbrayıl rayonunda fərdi evlərin və sosial obyektlərin tikintisi ilə tanış olublar, 960 şagird yerlik tam orta məktəbin binasının və digər müəssisələrin açılışında iştirak ediblər

bi əməliyyatlar keçirməsi üçün geniş imkanlar yaran-dı. Üstəlik, Zəngilan, ondan sonra Qubadlı və Laçın ra-yonunun cənub hissəsi iş-ğalçılardan azad edildi və Laçın dəhlizi Azərbaycanın nəzarətinə götürüldü.

Cəbrayıl rayonu ərazi-sində yerləşən qədim Xu-dafərin körpüsünün düş-məndən azad edilməsi və Müzəffər Ali Baş Koman-dan İlham Əliyevin bu kör-püdə Azərbaycan bayrağını ucaltmasının böyük tarixi və siyasi əhəmiyyəti var. 2020-ci il noyabrın 16-da Ali Baş Komandan Xudafərin körpüsündə və Cəbrayıl şə-hərində dövlət bayrağını ucaltdı. Prezident İlham Əli-yevin 31 iyul 2023-cü il ta-rixli Sərəncamı ilə Azərbay-can Respublikasının işğal-dan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günləri təsis edilmişdir. Sözügedən sə-rəncama əsasən 4 oktyabr Cəbrayıl şəhəri günü kimi müəyyən olunub.

"Araz Vadisi İqtisadi Zo-nası"nın yaradılması bütün regionun, o cümlədən Cəb-rayıl rayonunun inkişafı üçün önəmli hadisədir. Sö-zügedən layihə 200 hektarı əhatə edən böyük bir layi-hədir. Artıq Sənaye Parkı-nın rezidentlərinin sayı 12-yə çatıb, rayonunun elektrik təchizatı artıq var, rayonun bütün kəndlərinin tədricən bərpa edilməsi proqramı da təsdiq edilib.

Cəbrayılın deputatı Ceyhun Məmmədov "Ye-ni Məşavət"ə bildirdi ki,

rayonda sürətli bər-pa-quruculuq işləri hə-yata keçirilir: "Cəbrayıl şəhəri və onun kəndləri 30 ilə yaxın erməni işğalı al-tında olan zaman yerlə yeksan edilmiş, bir dənə də olsun nə mülki, nə inzi-bati bina salamat qalma-mışdı. Şəhər və kəndləri-mizin acınacaqlı vəziyyəti-nə baxanda insan dəhşətə gəlirdi. 4 il öncəki Cəbra-yılla bugünkü Cəbrayıl arasında çox böyük fərq var. 4 il öncə gözlərimiz önündə yer üzündən silin-miş bir Cəbrayıl şəhəri var idi, bu gün müasir binala-rın inşa edildiyi, abadlaş-mağa olan Cəbrayıl şə-həri mövcuddur. Yollar çə-kilib, dəmir yolu xətti var, elektrik enerjisi, mavi ya-nacaq təminat istiqamə-tində çox mühüm addımlar atılıb. Bu gün Cəbrayılın mərkəzi yenidən qurulur. İşğaldan azad edildikdən sonra Cəbrayıla yenidən həyat qayıtmağa başladı. Cəbrayıl şəhərinə bu ilin sentyabrından sakinlərin qayıdışı prosesinə start verilib. Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın oktyabrın 3-də Cəbrayıl şəhərində orta məktəb bi-nasının açılış mərasimində iştirak etməsi, çoxlu sayda müəssisələrin təməlini qoyması cəbrayılıların sevincinə sevinc qatmış ol-du. 31 ildən sonra cəbra-yıllı uşaqlar öz doğma yurdlarında məktəbə ge-dirlər. Bu, böyük sevincdir.

İstehsal müəssisələrinin təməlinin qoyulması ilə fə-aliyyətə başlayacaq hə-min müəssisələrdə yerli əhali işlə təmin olunacaq. Rayonda xəstəxana tikilir.

"Araz Vadisi İqtisadi Zo-nası"nın yaradılması bütün regionun, o cümlədən Cəb-rayıl rayonunun inkişafı üçün önəmli hadisədir. 200 hektarı əhatə edən böyük bir layihə artıq icra olunub. Cəbrayıla 4-6 zolaqlı yol çə-kilib. Rayonun bütün kəndlərinin tədricən bərpa edilməsi proqramı da təsdiq edilib və icrasına başlanıb. Yenidən qurulan Cəbrayıla respublikanın müxtəlif əra-zilərində yataqxana, sana-toriya, məktəbli düşərgəsi, yarımçıq tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məs-kunlaşmış ailələrdən ibarət ilk köç karvanı sentyabrın 26-dan yola salındı. İlk olaraq Cəbrayıl şəhərinə 36 ailə - 117 nəfər köçürülüb. Başqa sözlə desək, bu gün bizlər artıq Cəbrayılda nor-mal yaşayışın təmin olun-masının və uzun illər həs-rətlə öz yurd-yuvalarına qa-yıtmaq istəyən insanları-mızın dədə-baba ocaqlarının qayıdışına şahidlik edirik.

Cənab Prezident Cəbra-yılın tikilməsi və sakinlərin doğma yurda qayıdış orada rahat yaşaması məsələsinə xüsusi diqqət göstərir. Bu diqqət və qayğı rayonumuz-la bağlı qarşıya qoyulmuş hədəflərə çatacağımıza şübhə yeri qoymur".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məşavət"

Bakı Oskar festivali

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Yaxud əsgərliyə çağırışda məsuliyyətsizlik

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti (SHXÇDX) zəhmətkeşlərimizə sanki şad xəbər çatdırdı: “Son 1 il 9 ayda 259 əməkdaşımız məsuliyyətə cəlb olunmuşdur”. Bu, böyük rəqəmdirmi, ya azdır? Az sonra müqayisə üçün oxuculara örnək verərəm, xidmətin özünəməxsus hissləri ilə yaşaması da hardasa müsbət haldır. Lakin görünən dağa bələdçi (oxu: səfərbərlik) lazım deyil axı. Hər il nə qədər rayonda səfərbərliyin müdiri həbs edilir. Elə son həftədə 2 rayonda həbslər oldu, Daşkəsənə indiki, Şuşanın keçmiş “səfərbəy”ini - rəisini içəri basdılar.

Yeri gəlmişkən, bu, ilk “fəxarətli” açıqlama deyil. Xidmət hələ bu ilin iyulunda 218 əməkdaşının məsuliyyətə cəlb edildiyini bildirmişdi. Deməli, son 2 ay ərzində qanun pozan səfərbərlikçilərin sayı 41 nəfər artmışdır. Aya 20 nəfər yarım düşür (bəzi komissarlıq işçiləri yeqəqarın olur, onları 1,5 adam saysaq).

İndi bu rəqəmlərin ölçüsünün, yuxarıda yazdığım kimi, az və ya çox olduğunu düşünək. Səfərbərlik hərbi kateqoriyalı sahə olduğu üçün onun ümumi işçi sayı açıq mənbələrdə yoxdur. Yalnız bir rayonun - Binəqədinin səfərbərliyində 25 nəfərin çalışdığı rayon icra hakimiyyətinin saytında qeyd edilib. Bu rəqəmi doğru sayaq və orta rəqəm kimi götürək, baxmayaraq Binəqədi yetərincə böyük rayondur və güman edirəm Lerik, Samux və sairə kimi ucqar, kiçik rayonlarda səfərbərliyə qat-qat az işçi baxır. Lakin yenə 25 sayını qəbul etdik. Azərbaycanda təxminən 70 rayon var. 259 işçi məsuliyyətə cəlb edilibsə, orta hesabla 10 rayonun bütün səfərbərliyi qanunları pozmaqla məşğul imiş.

Buyurun. İndi söz əlaqədar təşkilat... Zarafat edirəm. Rəqəmi elə “əlaqədar təşkilat” özü bizə çatdırıb, sağ olsun.

Niyə belədir? Axı sağlam məntiqə səfərbərlikdə cənayyət az olmalıdır, çünki xalqımız vətənpərvərdir, hamı uşağını əsgər göndərməyə çalışır, vətən uğrunda ölməyə hazır, hərbi xidmətdə olmayana qız verilmir və sairə və ilaxır. Di gəl səfərbərlikdə məsuliyyətsizlik baş alıb gedir. Yəqin bu, azərbaycanlıların bir-birinə nisbətə paralel dünyalarda yaşamasının nəticəsidir. Vətənpərvərlər Saturan, rəsmi orqanlar Veneradan gəlmişdir.

Sözgəlişi, o idarənin bir şefi, generalı var idi, Bakı ətrafındakı ərazilərdən biri onun villası ilə tanınırdı. “Generalın villasının yanından dönersən...” Əməliyyə istiqamətverici, Google-maps, nə bilim, Veyz-zad rolunu oynayırdı. Halal olsun. Həmişə xalqa yol göstərməyə çalışır. İşdən çıxarmasalar villası çoxalar, respublikanın hər yerinə istiqamət verərdi.

Bəlkə də biz əski “hərbi komissarlıq” adını idarəyə qaytarsaq daha yaxşı şərait olar. Dövlətçilik ənənəsi qorunmalıdır. Bunun yaxşı örnəyini mədəniyyət sahəsində görürük.

Hazırda Bakıda 15-ci Beynəlxalq Film Festivalı keçirilir. Doğrusu, bunun adı mənə maraqlı gəldi, çünki qabaqkı 14-ü haqan olub, bilmirdim. Haqqında xəbərə baxdım, sən demə keçən iləcn 14-ü keçirilən “Bakı qısa film festivalı”nın adını indi belə qoyublar, olub 15-ci.

Əhsən. Keçən iləcn şortik geyirdik, indi şalvara keçmişik. Mentalitet də uyğundur. Yoxsa qısa filmi İsmayılı kəndlərinə aparmaq olmurdu, adamı yorturdular.

Məndən olsa festivalı “97-ci Bakı Oskar Film Festivalı” adlandırırdım. Belə daha bəzburutlu alınar. Kimə nə dəxli? Araşdırsan Oskar bizim yerlidir bəlkə də. Adı da qədim türk sözündən yaranıb: əsgər, oskar şəklinə düşüb.

Baş mükafatın heykəlciyindəki nani diricə udmuş adam təsviri isə əladır, amma narin yerinə kinoçəkən aparat olsa daha dəqiq görüntü verərdi, çünki bizdə kino sənətini qarınqulu məmurlar udublar, hazırda həzm edirlər. Prosesin sonunda nə çıxacaq, onu tamaşaçılar təxmin edə bilər.

“Paşinyanın komandasının üzvləri Nyu-Yorka səfərindən sonra pərdəarxası proseslərin təfərrüatlarını açıqlayaraq qeyd ediblər ki, ABŞ-da razılaşma sənədi imzalanmalı idi. Türkiyə, Azərbaycan və Ermənistan arasında regional qarşılıqlı fəaliyyət formatı razılaşdırılmalı, Türkiyə prezidenti isə proseslərin koordinatoru olmalı idi. Bu razılaşma sxemini Cənubi Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə dövlət katibinin köməkçisinin müavini Coşua Hek hazırlamışdı”.

Bu ilginc iddia haqda Yerkramas.org saytı yazıb. Bildirilir ki, guya Azərbaycan ABŞ-ın patronajlığı ilə razılaşmayıb. Beləliklə, Dövlət Departamentinin planına zidd olaraq ABŞ-da heç bir sənədə imza atılmadı.

Sözsüz ki, ABŞ yekun sülh sənədinin məhz onun moderatorluğu ilə imzalanmasını istəyirdi. Ötən il və bu il Vaşinqtonun ev sahibliyi ilə XİN rəhbərliyi səviyyəsində keçirilən görüşlərin nəticəsiz başa çatması təbii ki, Ağ Evin də reputasiyasına təsirini göstərir. Cari il ərzində ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin Azərbaycan Prezidenti ilə bir neçə dəfə telefonla danışması, Vaşinqtonun sülh prosesini dəstəklədiyinə əmin etməyə çalışması, prosesdə tərəfsiz olması barədə diplomatik mesajları sözsüz ki, səbəbsiz deyildi. ABŞ rəhbərliyi çox istəyirdi ki, BMT Baş Assambleyasının Nyu-Yorkdakı 79-cu sessiyası çərçivəsində liderləri bir araya gətirsin, həmçinin ən azı Ermənistanın israr etdiyi yarımçıq sülhə (?-red.) imza atılmasını reallaşdırsın. Amma Azərbaycan Prezidentinin prinsipial mövqeyi bellidir, Ermənistanla sülhün imzalanması konstitusiyadakı ərazi iddiaları ilə bağlı bölümün çıxarılması, Minsk Qrupu kimi mənasız missiyanın fəaliyyətindən imtina olunması... Ermənistan rəhbərliyi isə bu şərtləri icra etmədən, üstəlik, ala-yarımçıq sülh sənədinin imzalanması üçün canfəşanlıq edir.

Prezident İlham Əliyev hələ bu ilin aprelində, Brüsseldə Ermənistanla dəstək xarakterli görüş ərəfəsində, Blinkenin zənginə cavab olaraq bildirmişdi ki, onda olan məlumata görə üçtərəfli görüşə hazırlıq prosesində Ermənistanla hərbi dəstək və birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi, Azərbaycan ilə sərhədyanı ərazilərdə hərbi infrastrukturun yaradılması, Avropa İttifaqının Avropa sülh mexanizmi xətti ilə və ABŞ büdcəsi hesabına Ermənistanın silahlandırılması kimi məsələlər də müzakirə olunub. Dövlətimizin başçısı anti-Azərbaycan mahiyyəti daşıyan bu kimi addımların, o cümlədən Fransa tərəfindən də Ermənistanın silahlandırılması siyasətinin regionda silah yarışına rəvac verdiyini və təxribatları gətirib çıxaracağını vurğulamışdı. Sonrakı dönəm-

"ABŞ-da yarımçıq sülh sənədi imzalanmalı idi"

Yerkramas.org: “Bu razılaşma sxemini Coşua Hek hazırlamışdı, amma Azərbaycan...”

lərdə şərti sərhədlərdə atəş səslərinin eşidilməsi, hətta ABŞ-dan da Ermənistanla hərbi dəstəyin artırılması dövlət başçımızın məlumatlarının səhvi olduğunu ortaya çıxartdı. Həmçinin Ermənistanla ABŞ-ın hərbi baza yaradılması istiqamətində hərəkətə keçməsi Ağ Evin sülh təşəbbüslərinə xələl gətirir.

Sentyabr ayında da ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken Prezident İlham Əliyevlə telefon danışığı zamanı Ermənistanla Azərbaycan arasında davamlı sülhün əldə olunmasının vacibliyindən bəhs olunmuşdu. Amma ABŞ-ın Ermənistanın silahlandırılmasına, ölkədə revansizmin yenidən baş qaldırmasına, həmçinin Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa əsaslanan şərtlərinin icra olunmamasına reaksiyasız qalmasına diqqət etdikdə, bu ölkənin dayanıqlı sülhdə o qədər də maraqlı olması şübhələr yaradır. Üstəlik, bu da faktıdır ki, ABŞ-ın moderatorluğu Rusiya tərəfindən qıcıqlı reaksiyalara səbəb olur və belə olduğu halda, vəziyyətin daha da gərginləşə biləcəyi ehtimalını yaradır.

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya komitəsinin sədri Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında öncə qeyd etdi ki, ABŞ-ın siyasəti tək bir dövlət üçün deyil, regional olub və ola-raq qalır: “Yeni Cənubi Qafqaz ABŞ üçün Rusiyanın təsirini azaltmaq baxımından vacibdir. Ermənistanla gəlincə, xüsusən də problemlərinin həlli baxımından ABŞ-ın bu ölkə ilə bağlı heç vaxt məqsədyönlü siyasəti olmayıb, bu gün də yoxdur. Çünki ermənilər nə qədər özlərini qərbpə-

rəst aparmağa çalışsalar da, Rusiyanın vassalıdır. Və bundan da doğan təzahürlər ondan ibarətdir ki, hər ölkədə faktiki olaraq milli təhlükəsizlik strategiyası müxtəlifdir, burada əsas prioritet Rusiya və Çinin siyasətinə qarşı durmaqdır. Məhz bu məntiqə ABŞ bizim regionda da fəaliyyət göstərir”.

A.Nağıyevin sözlərinə görə, Rusiya ilə ABŞ arasında global qarşılıqlı nə qədər uzun sürərsə, bütün regionlar, tək Cənubi Qafqaz deyil, digər bölgələrdə Moskva ilə Vaşinqton arasında mübahisə müstəvisinə çevriləcək: “Təbii ki, Vaşinqtonun Cənubi Qafqazın ayrı-ayrı dövlətləri, o cümlədən Azərbaycan, Ermənistan və ya Gürcüstanla ciddi problemi yoxdur. Çünki Cənubi Qafqaz Yaxın Şərq deyil, burada ABŞ-ın İsrail kimi ciddi strateji müttəfiqi də mövcud deyil. Ona görə də qarşılıqlı səfərlərə ABŞ-ın regional maraqları kontekstində baxmaq lazımdır. Aydın məsələdir ki, ABŞ-ın Ermənistanla çox böyük təsiri olsa da, Azərbaycan və Gürcüstandan kənarda, tək Ermənistanla heç nə edə bilməyəcəklər. Buna görə də əhəmiyyətsiz sənədlərin imzalanması da gündəmdən çıxarılmalıdır”.

Ermənistan alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı da açıqlamasında maraqlı fikirlər söylədi: “Ermənistan rəhbəri ölkəsinin parlamentində sual-cavab zamanı bir daha bildirdi ki, Azərbaycanla sülh sazişi mətni hazır, 13 bənd razılaşdırılıb, qalan üç bənd üzərində iş gedir, razılaşdırılma-
yan hansı məqamların sirr

olduğunu deyib. Əgər mətn üzərində tam razılaşma yoxdursa, ABŞ-da hansı sənəd imzalanmalı idi? Məncə, bu məlumat uydurmadır. Bu orqan Rusiyaya bağlı nəşrdir və prosesin Rusiyadan kənar məkanda aparılması işini sabotaj etmək üçün özündən informasiya uydurub”.

Politoloqun fikrincə, bu iddia ona görə tirajlanır ki, Ermənistan sülhə hazır kimi göstərilir: “Halbuki onu uzatmağa meyilli tərəf Ermənistan-
dır. Vaxt qazanıb, silahlanmaya gədən də Ermənistandır. Paşinyan parlamentdə COP29 zamanı bu işin yekunlaşması sualını da dəqiq cavablandırmadı, çünki bu məsələdə bir tərəf rol oynamır”. **Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, kimin patronajlığı olur-olsun, Azərbaycan öz mövqeyini dəyişməyib:** “Sənədin legitim olması üçün Ermənistanın Konstitusiyasındakı məlum iddialar aradan qaldırılmalıdır. Ceyhun Bayramov da BMT tribunəsindən bunu açıq şəkildə söylədi”.

ABŞ-ın sülhə nə qədər “maraqlı” olduğunu bugünlərdə Ermənistanla ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID) tərəfindən ayrılan vəsaitin 120 milyon dollardan 250 milyon dollaradək artırılması faktı da təsdiqləyir. Bugünlərdə Rusiya XİN sözçüsü Mariya Zaxarova da bu addımı “Qərbin sabitliyi pozan addımı” kimi qiymətləndirmişdi. Təsəvvür edin, hətta Rusiya belə ABŞ başda olmaqla, Qərbin sülh məramına inanmır və onun bölgədəki gerçək siyasətinə diqqət çəkir. Bəli, Ermənistan Qərbdən aldığı milyonları silah alığına xərcləyir. Əlavə şərhə ehtiyac qalmır...

□ E.PASASOY, “Yeni Müsavat”

Bakiya qarşı artan təzyiqlərin pərdəarxası

Bu proses əsasən Vaşinqtondan idarə olunan təsisatlar tərəfindən yönləndirilir

Son zamanlar bəzi Qərb dairələri tərəfindən Azərbaycana qarşı təzyiqlər güclənib. Bu, müxtəlif istiqamətlərdə müşahidə olunur. Azərbaycana qarşı təzyiqlər xüsusilə mötəbər tədbirlər ərəfəsində artır.

Məsələn, 2015-ci ildə Azərbaycanda keçirilən Birinci Avropa Oyunları, 2017-ci ildə Bakının ev sahibliyi etdiyi IV İslam Həmrəyliyi Oyunları, həmçinin "Formula 1" yarışları, "Avroviziya" musiqi yarışması kimi mühüm tədbirlər ərəfəsində də oxşar cəhdlərin şahidi olmuşduq. Noyabrda

tar hüququn və insan hüquqlarının iddia edilən pozuntularını nəzərdən keçirməkdə davam etdiyi" barədə bəyanat verib. Bunlar yalnız son üç gün ərzində Azərbaycana qarşı səslənən ittihamlardır.

Rəsmi Bakıda da belə təzyiqlərə qarşı artıq immunitet formalaşmışdır. Azərbaycan

ölkəmizi qalib olaraq çıxarmışdı. Bundan başqa, özünü insan haqları təsisatları kimi təqdim edən çoxsaylı maddəli təşkilatlar Azərbaycana qarşı hücum kampaniyasında aktiv rol almış, "insan haqları" və "demokratik dəyərlər" adı altında Azərbaycan ətrafında təzyiq çəmbəri formalaşdırmağa çalışmışdılar. Lakin Azərbaycan üçün mənzərə kifayət qədər aydın idi və hələ 2 il əvvəl möhtərəm cənab

rol alması, habelə COVID-19 pandemiyası ilə mübarizədə Azərbaycanın dünyanın bir çox dövlətlərinə münasibətdə ədalətli və humanist yanaşma sərgiləməsi, beynəlxalq ictimaiyyət anlayışının özünü bu adla təqdim edən 3-5 təcavüzkar subyektdən yox, bütövlükdə dünyanın bütün dövlətlərindən ibarət olduğu ideyasını müdafiə etməsi ölkəmizə münasibətdə ədalətsiz yanaşmalarda bizi müdafiə

İrəvanda Azərbaycan səfirliyi?

"Ermənistan hesab edir ki, artıq sülh sazişi layihəsi üzrə razılaşdırılmış bəndlər ən azı iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulması və qalan məsələlərin müzakirəsinin davam etdirilməsi üçün kifayətdir".

Bunu Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Vahan Kostanyan deyib.

O, Ermənistan cəmiyyətini əmin edir ki, sülh müqaviləsinin məzmunu ictimaiyyətdən gizli deyil.

"Bu proses şəffafdır, biz proseslər barədə mütəmadi məlumat veririk, bütün görüşlər üçün müvafiq press-relizlər yayılır, məzmun barədə həm baş nazir, həm də xarici işlər naziri mütəmadi olaraq məlumatlandırılır", - deyir o, jurnalistlərə bildirib.

"Azərbaycan niyə Ermənistanın bu təklifi ilə razılaşmır, belə ki səbəb Ermənistan Respublikasının Konstitusiyasıdır" sualına xarici işlər nazirinin müavini cavab olaraq deyib ki, konstitusiyaya dəyişiklikləri onların daxili işidir.

"Rəsmi Bakının ifadə etdiyi narahatlıqlara artıq cavab verilib: demarkasiya komissiyalarının rəqlamentinin təsdiqi prosesində Konstitusiyaya Məhkəməsi Bakının ifadə etdiyi narahatlığın realıqla heç bir əlaqəsi olmadığını göstərən şəhrlər verib", - Kostanyan qeyd edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədlərin 13 kilometrlik hissəsi (Qazax rayonu istiqamətində-red.) demarkasiya edilib (Azərbaycanın Ermənistanla 1000 kilometrlik sərhədi var).

Rəsmi Bakı bildirib ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin mətninin təqribən 80 faizi artıq razılaşdırılıb. Azərbaycan tərəfi dəfələrlə bəyan edib ki, sülh sazişinin imzalanması üçün Ermənistan Konstitusiyasında dəyişikliklər edilməlidir. Çünki Ermənistan Konstitusiyasındakı müstəqillik barədə müddəada Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı təhdid var. Orada Ermənistanın və dırnaqarası "Dağlıq Qarabağ"ın birləşməsindən söhbət gedir. Yeni bu müddəə o konstitusiyada olduğu müddətdə sülh sazişi mümkün deyil.

ölkəmizdə keçiriləcək daha bir tədbir- COP29 yaxınlaşdıqca, bu təzyiqlər özünü daha geniş spektrdə göstərməyə başlayıb. Azərbaycana təzyiqin əsas forması kimi ölkədə insan haqlarının pozulması, söz və mətbuat azadlığının məhdudlaşdırılması göstərilir.

Norveç İnsan Hüquqları Evləri Fondu "Azərbaycanda insan hüquqları ilə bağlı artan böhran" adlı hesabat yayaraq, hakimiyyətə təzyiqləri artırmağa çağırıb.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Strasburqda keçirilən sessiyasında isə "Azərbaycanda insan hüquqları, qanunun aliliyi və demokratiya ilə bağlı vəziyyətin pisləşməsi" mövzusunda müzakirələr yenə də anti-Azərbaycan ruhda keçib. Azərbaycan üzrə məruzəçi, norveçli deputat Liz Kristofer sen iddia edib ki, COP29 yaxınlaşdıqca Azərbaycanda hadisələr "pis istiqamətdə" inkişaf etməyə davam edir.

ABŞ dövlət katibinin demokratiya, insan haqları və əmək məsələləri üzrə köməkçisi Dafna Randın isə Varşava İnsan Ölçüsü Konfransında ABŞ tərəfinin "Dağlıq Qarabağda beynəlxalq humani-

ona qarşı qurulan oyunlardan hər dəfə uğurla, daha güclü çıxır. Bu, onu deməyə əsas verir ki, bütün destruktiv səylərə baxmayaraq, Azərbaycan COP29-a uğurla ev sahibliyi edəcək, daha da güclənəcək, inkişaf edəcək. Bəs Bakiya qarşı artan təzyiqlərin pərdəarxasında kim(lər) var?

Deputat Bəhrux Məhərrəmovun sözlərinə görə, bu güclər Azərbaycan ərazilərini işğaldan qurtarıqdan sonra təcavüzün və separatizmin hamısı kimi çıxış etməyə başlayıblar: "Azərbaycanın antiterror tədbirlərində separatizm son qoyaraq özünün suveren haqlarını tam bərpa etməsindən sonra isə həmin qüvvələr regionda sonuncu təsir və təzyiq mexanizmindən məhrum olduqları üçün daha da radikallaşmağa və hər tərəfdən Azərbaycana hücumlar etməyə başladılar. Məlumdur ki, dəfələrlə Azərbaycanla bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının iclaslarında məsələlər qaldırılmış, ölkəmiz əleyhinə qərarların qəbul edilməsinə, hətta Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiq olunmasına cəhdlər edilmiş, lakin Azərbaycan Prezidentinin şəxələndirilmiş xarici siyasət kursu bu proseslərdən

Prezident "China Media Group"a müsahibəsində həmin təsisatların və həmin qüvvələrin qərəzinin kökündə nəyin dayandığını açıq formada bəyan etmişdi. Regionun hərbi-siyasi güc mərkəzi və dikte edən beynəlxalq subyekti kimi, təbii ki, Azərbaycan bu hücumlar qarşısında yalnız müdafiə olunmaqla kifayətlənməmiş, cənab İlham Əliyevin ardıcıl və düşünülmüş gedişləri ilə Azərbaycana qarşı kampaniyada ön mövqə tutmuş beynəlxalq subyektlərin ifşası istiqamətində ciddi addımlar atılmış, xüsusən ölkəmizin Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövründə bu qaralama kampaniyasının önündə gedən Fransanın müstəmləkəçilik siyasəti qəti şəkildə pislənmiş, habelə ölkənin dekabrında Fransa xüsusi xidmət orqanlarının Cənubi Qafqaz da daxil olmaqla, bir neçə regionu əhatələyən kəşfiyyat şəbəkəsi zərərsizləşdirilmişdir. Eyni zamanda son 20 il ərzində həyata keçirilən şəxələndirilmiş enerji təhlükəsizliyi siyasəti Azərbaycanın global miqyasda rolunu artırmış, Avropanın bir çox dövlətlərinin enerji təhlükəsizliyində, dolaşması ilə milli təhlükəsizliyində

edən dostlarımızın sayını əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Eyni zamanda Azərbaycanın regionda əməliyyat şəraitinə nəzarət etməsi, habelə artan hərbi-siyasi imkan hesabına global gücə çevrilməsi ölkəmizi digər çoxsaylı təhdidlərdən sığortalamaqdadır. Bu mənada, COP29 ərəfəsində Azərbaycan əleyhinə başlanılan hücum kampaniyalarının regionda və ələlxüsüs Azərbaycana münasibətdə nəyisə köklü formada dəyişməyi ağılabatan görünür. Əksinə, əvvəlki dövrlərdə, Azərbaycanın digər beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi dövründə bizə olunan hücumlarda olduğu kimi bu dəfə də başlanan bu təcavüzkar kampaniya fiaskoya məhkumdur. Cənab İlham Əliyevin bu ilin fevral ayının 14-də özünün andıçmərasimində və sentyabr ayının 23-də VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasında da bəyan etdiyi kimi, belə cəhdlərin heç bir əhəmiyyəti yoxdur və heç kim bizim iradəmizə təsir edə və bizimlə ultimatum dilində danışa bilməz".

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, deputat Elçin Mirzəbəyli burada olan əsas məqsədi açıqladı:

"Azərbaycana qarşı kollektiv Qərbin bir sıra təmsilçiləri və əsasən Vaşinqtondan idarə olunan təsisatlar tərəfindən böhtan və qarayaxma kampaniyasının intesivləşdirilməsinin əsas səbəblərindən biri COP29-un ölkəmizə gətirəcəyi dividəntlərin üzərinə öncədən kölgə salmaqdan ibarətdir. İndiki Ermənistan - tarixi Azərbaycan torpaqlarından üç dəfə deportasiyaya məruz qalan, öz evlərindən amansız bir vəhşiliklə qovulan azərbaycanlıların geriye qayıdış kimi fundamental hüquqlarından bir kəlmə də olmasın söz açmayan ölkə və təsisat təmsilçilərinin bir xeyli hissəsi müharibə canilərindən, terrorçulardan, əli günahtsız insanların qanına bulalınmış terrorçulardan ibarət olan, lokal antiterror tədbirlərindən sonra Azərbaycanın suveren ərazilərini könüllü şəkildə tərk edən etnik ermənilərlə bağlı əsassız iddiaları gündəmə gətirmələri rəsmi Bakının sülh müqaviləsi ilə bağlı haqlı tələblərinə qarşı süni "arqument"lərin formalaşdırılmasına xidmət edir. Er-

mənistanın ömrünü rüsvayçılıqla başa vurmuş ATƏT-in Minsk Qrupunun bədnam həmsədrlik institutunun fəaliyyətinə hüquqi baxımdan son qoyulması ilə bağlı rəsmi Bakının təşəbbüslərindən yayınmaq cəhdləri də bu ölü təsisatla bağlı təxribat planlarının olduğunu bir daha təsdiqləyir. Ermənistan və bölgəni təsir altına almağa çalışan dairələr Azərbaycan ərazilərini könüllü şəkildə tərk edən etnik ermənilərin "hüquqları" ilə bağlı əsassız iddiaları gündəmə saxlamaqla mübahisəli vəziyyət ssenarisi yaratmağa və məsələni tarixin ən uğursuz tərəf-vasitəçilərinin gündəminə daşımağa çalışırlar. Azərbaycan baş verənlərin fərqi olduğunu qətiyyətlə davranışları ilə dəfələrlə təsdiqləyib və bu təxribat ssenarilərinin qarşısında bir addım da geriye çəkilməyəcək. COP29 da ölkəmizin bu günə kimi təşkilatçılıq etdiyi beynəlxalq tədbirlər kimi, yüksək səviyyədə keçəcək. Buna qətiyyətlə şübhə etmərəm".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

“İran İsrailə hava məkanını açan istənilən dövləti düşmən hesab edəcək”. “Yeni Məsavat” xəbər verir ki, bunu İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçı deyib. “Biz artıq başqa ölkələrin nümayəndələrinə demişik ki, İsrailə hava məkanını açan hər kəsi düşmən hesab edəcəyik. Amma ümid edirəm ki, heç kim belə icazə verməyəcək”, - deyərək Əraqçı bildirib. Nazirin sözlərindən belə çıxır ki, Bakı Tel-Əvivlə hava məkanını bağlamasa, İran Azərbaycanı düşmən ölkələr siyahısına salacaq. Halbuki Tehran qarşısında bu addımı atacaq bir öhdəliyimiz yoxdur. Azərbaycan İsrailə dost ölkədir, yüksək səviyyədə münasibətlər mövcuddur. Vətən müharibəsində İsrail siyasi-mənəvi dəstəyini əsirgəməyib, eləcə də bu ölkədən aldığımız müasir hərbi texnikalar qələbəmizin təmin olunmasında mühüm rol oynayıb. Doğrudur, son hadisələrə görə, AZAL İsrailə uçuşları müvəqqəti dayandırılıb. Lakin bu, hava məkanını bağlamaq anlamına gələ bilməz və ümumiyyətlə, Bakı belə bir qərar verməyəcək. Həm də o anlama gələ bilməz ki, hava məkanımız plasdarm rolunu oynayacaq və İsrail bizim üzərimizdən İrana zərbələr endirəcək.

Tehran isə İsrailə olan düşmənçiliyində hər zaman çalışır ki, Azərbaycanı bu prosese cəlb etsin, birmənalı mövqe bildirilsin, rəsmi Bakı strateji seçim eləsin. Amma bizim bu münaqişəyə qarışmaq kimi niyyətimiz yoxdur. Baxmayaraq ki, zaman-zaman İran rejimi uydurur ki, guya Azərbaycan onunla sərhədlərə “sionistləri” yerləşdirib, vaxtaşırı Bakıdakı israili və iranlı səfirlərin söz atışması da olub, amma özünü

“Bu ölkələri düşmən elan edəcəyik”

Rəsmi Tehran bəyan edib ki, İsrailə öz hava məkanını açan hər kəsi düşmən hesab edəcəyik; siyasi və hərbi analitiklərin izahı...

müzü kənarda saxlaya bilməmişik. İndi isə Əraqçı bəyan edib ki, İran İsrailə hava məkanını açan istənilən dövləti düşmən hesab edəcək. Bu, bizim üçün istisna ola bilərmi? Yeri gəlmişkən, İsrail İranın hücumuna cavab verəcəyini açıqlayıb. Bu səbəbdən Tehrana və digər şəhərlərə

zərbələr gözlənilir. Hücumun hərbi obyektlərə olacağı güman edilir. Ola bilsin ki, İran hava məkanını açıq saxlamaq deyəndə bu detallı nəzərdə tutur. Çünki İsrailə hava məkanını açıq saxlayacaq ölkələrin sayı-hesabı olmayacaq, o zaman gerek İran dünyanın az qala yarısını

düşmən elan etsin, hətta müttəfiqi Rusiyanı da.

Analitik Elxan Şahinoğlu da bu qənaətdədir ki, müharibə fonunda İrandakı mühafizəkar dairələrin İsrailə əməkdaşlıq edən Azərbaycana təzyiqi artacaq: “Bunlar ehtimallara əsaslanan proqnozlardır, biz bütün bunların

baş verməsini istəmirik. Bununla yanaşı, İsrail-İran müharibəsinin müxtəlif ssenarilərinə hazır olmalıyıq. Bu arada, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın tərsliyindən əl çəkib konstitusiyaya dəyişikliyinə gedib Azərbaycanla sülh sazişini imzalamağa hazır olması yerinə düşərdi. Çünki Ermənistanın özü də İsrail-İran müharibəsinin özü üçün ən pis ssenarilərinə hazır olmalıdır...”

E.Şahinoğlunun fikrincə, məsələ burasındadır ki, ABŞ İsrail-İran müharibəsinin kənarında deyil: “ABŞ-ın Hərbi Dəniz Qüvvələrinin gəmiləri İranın İsrailə qarşı raketlərinin dəf olunmasında iştirak edib. Bu isə o deməkdir ki, ABŞ İrana qarşı müharibədə İsrailin yanındadır. İran rəsmiləri isə bölgədə yerləşən ABŞ hərbi gəmilərinə də zərbə vura biləcəklərinə ehyam vurublar. Belə olan halda ABŞ bölgədəki hərbi bazalarından İrana zərbələr endirəcək. ABŞ-ın

bölgədəki hərbi bazaları Türkiyə, Bəhreyn, Qətər, Səudiyyə Ərəbistanı və bəzi mülahizələrə görə, İordaniyada yerləşir. Aydın ki, Ankara ABŞ-ın İncirlikdəki hərbi bazasından İrana qarşı istifadə edilməsinə icazə verməyəcək. Ancaq eyni sözləri ərəb ölkələrinə aid edə bilmərik. Bu ərəb ölkələri İranın zəifləməsində maraqlıdır, ona görə də ABŞ və İsrailə mane olmayacaqlar. Belə olan halda nazir Abbas Əraqçının söylədiyi kimi, İran qonşuluğundakı ərəb ölkələrinə də zərbə endirəcəkmiz? Əgər bu baş verərsə, İran öz durumunu daha da ağırlaşdıracaq”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli Əraqçının açıqlamasını anlaşılmaz sayır. Onun sözlərinə görə, XİN rəhbəri İranın ərazilərinin vurulması zamanı hava məkanının açıq saxlanmasını nəzərdə tutmaqla: “Məncə, bu mesaj daha çox Suriya, İraq, İordaniya və digər dövlətlərə ünvanlanıb. Çünki İranın bundan əvvəlki qisas hücumu zamanı ballistik raketləri əsasən İraqda yerə salınırdı. İsrailin müdafiəsində İordaniya, Fransa və digər ölkələr iştirak etmişdilər. Böyük ehtimalla, indi İsrailin İrana gözlənilən mümkün zərbələri zamanı hansı dövlətlərin hava məkanını açıq saxlayacağı nəzərdə tutulur”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Məsavat”

Rusiyadakı yeni səfirdən gözləntilər

Bacarıqlı diplomat Rəhman Mustafayev səfirliyi sabiq səfirin “dünyagörüşünə uyğunlaşdırılmış idarəetmədən” çıxarılıb azərbaycanlılara xidmətə qaytarmalıdır...

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Niderlanddakı səfiri Rəhman Mustafayevi geri çağıraraq Rusiya Federasiyasına səfir təyin edib. Polad Bülbüloğlunun 18 illik diplomatik karyerasının sona çatması ilə Azərbaycanın şimal qonşusunda səfiri də dəyişdi.

R.Mustafayev Avropadan qayıtsa da, Rusiya ictimai-siyasi mühitinə yad diplomat deyil. 61 yaşlı səfir 1980-1985-ci illərdə Moskva Dövlət Universitetinin Beynəlxalq İqtisadi Münasibətlər fakültəsində təhsil alıb. Karyerasının 1994-1997-ci illər dövründə Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinin əvvəlcə üçüncü, sonra ikinci, ardınca birinci katibi işləyib. 1997-1999-cu illərdə Dövlət Əmlak Komitəsinin Xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri olub. 2000-2006-cı illərdə yenidən Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinə qayıdaraq müşavir vəzifəsini tutub.

Azpolitika.info yeni təyi-

natla bağlı təhlilində yazır ki, Rəhman Mustafayevdən həm Azərbaycan cəmiyyətinin, həm Rusiya ictimai-siyasi həyatına qaynaqlı-qarışmaq istəyənlərin, həm də bu ölkəyə çörək dalınca üz tutmuş yüzminlərlə azərbaycanlı miqrantın gözləntiləri var: “Rusiya, Azərbaycan

dövləti qədər azərbaycanlılar üçün də vacib ölkədir. İttifaq dövründən qalan bağlar, müstəqilliyin ilk illərindəki cətin sosial-iqtisadi şəraitin dik-təsi altında başlayan iqtisadi-ticarət əlaqələri sonrakı dövrlərdə daha da genişlənərək milyonları əhatə edib. Bu ölkəyə əmək miqrantı kimi üz

tutan başqa postsovet ölkələrinin vətəndaşları ilə yanaşı azərbaycanlıların da dolanışığı rus bazarlarından çıxıb. Son illərdə Rusiyanın cəlbədiciyyəti xeyli azalsa da, böyük bazar kimi yenə də əhəmiyyətini qoruyub saxlayır. Bu ölkədən qazanılıb göndərilən yüz milyonlar Azərbaycanla

yanaşı digər ölkələrdə sosial-iqtisadi sabitliyin qorunmasında, rifahın təmin olunmasında rol oynayır.

Əlbəttə, Rusiyada yaşayıb, işləyən azərbaycanlılar üçün şərait güllük-gülistanlıq olmayıb. Rusiya kriminal şəbəkələrin ən geniş yayıldığı ölkələrdən biridir, hətta onu postsovet ölkələrindəki cəna-yətkar qrupları birləşdirən mərkəz də adlandırmaq olar. On illərdir bu şəbəkələr arasında gedən nüfuz müharibələri minlərlə insanın həyatını itirməsinə səbəb olub. Azərbaycanda az-az kəndlər tapmaq olar ki, onun azı 1 sakini Rusiyada öldürülməsin. Ölkənin hüquq-mühafizə orqanlarının bərbad işi, bir çox hallarda kriminal qruplaşmalarla ortaq hərəkət etməsi miqrantlar üçün ən böyük problemlərdən biri olub. Belə çətin şəraitdə əmək miqrantlarının ümid yeri ölkəsinin Rusiyadakı səfirliyi, konsulluqları olmalıdır. Amma təəssüf ki, Azərbaycan səfirliyi həmvətənlərimizin bu ümidlərini heç vaxt doğrultmayıb. Yaxud Azərbaycan səfirliyinin qapıları sənədləri qaydasında olmayan, digər səbəblərə görə çətinliklərlə üzləşən azərbaycanlıların üzünə bağlı olub. Rusiyada 2 milyona yaxın

azərbaycanlının yaşadığı haqda statistik məlumatlar var: olduqca böyük rəqəmdir, onların 600 minə qədər bu ölkənin vətəndaşlığını əldə edib. Amma bu rəqəmlərin müqabilində Rusiyadakı Azərbaycan diasporu hansı vəziyyətdədir? Səfirlik azərbaycanlıların təşkilatlanması, rus ictimai-siyasi mühitində aktiv iştirak etməsi ilə bağlı hansı işi aparıb? Azərbaycanlılar seçkilərdə necə təmsil olunurlar, mediada, vətəndaş cəmiyyətində, siyasi partiyalarda və başqa sahələrdə niyə azdır?

Bunlar Azərbaycan dövlətinin Rusiyadakı maraqlarından biridir - ictimai-siyasi sferada yetərli səviyyədə təmsil olunmaq, nüfuz qazanmaq, “yumşaq güc” əldə etmək... Bu işi təşkil etmək ilk növbədə Azərbaycanın bu ölkədəki səfirliyinin üzərinə düşür.

Yeni səfir Rəhman Mustafayevin Rusiyadakı diplomatik fəaliyyətinə sadalanan problemlərin öyrənilməsindən başlaması yaxşı olardı. O, səfirliyi Bülbüloğlunun dünyagörüşünə uyğunlaşdırılmış idarəetmədən çıxarılıb dövlət maraqlarına, azərbaycanlılara xidmətə qaytarmalıdır. Bu, səfir kimi ondan həminin gözləntisidir”.

Rusiyanın müxtəlif rəngli hakimiyyət təmsilçiləri Xankəndidə Rusiya konsulluğunun açılması təşəbbüsləri ilə çıxış edirlər və açıq şəkildə Kremlin bunda maraqlı olduğunu vurğulayırlar.

Rusiyanın daha çox siyasi xarakter daşıyan bu istəyi barədə son dəfə Vladimir Putinin Azərbaycana səfəri öncəsi Rusiya Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin rəhbəri Qriqori Karasin danışmışdı. O demişdi ki, Rusiyanın Xankəndidə baş konsulluğunun açılmasına hazırlıq tezliklə başlaya bilər.

"Azərbaycan ərazisində Rusiyanın yeni xarici nümayəndəliklərinin açılması məsələsi siyasi səviyyədə işlənilir". APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin konsulluq departamentinin rəhbəri Aleksey Klimov TASS-a müsahibəsində bildirib.

Azərbaycanda, o cümlədən Azərbaycanın Qarabağ regionunda yeni baş konsulluqlarının açılması ehtimalı ilə bağlı sualı cavablandıran Klimov qeyd edib ki, hazırda bu

Rusiyanın Azərbaycanda konsulluq açmaq israrı - qərar masada

Diplomatik nümayəndiliyin Gəncədə açılması Xankəndi ilə müqayisədə daha uyğun hesab edilə bilər

da işləyib-çalışan Rusiya vətəndaşlarının bu seçkilərdə iştirakını təmin etmək, onların hüquqlarının realizə olunması üçün məhz Bakı ilə yanaşı Gəncədə belə seçki məntəqələri yaradılmışdı.

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin də bir müddət öncə Moskva və Bakının Azərbaycanda baş konsulluqlarının yaradılmasını müzakirə etdiyini demişdi. "Rusiya Federasiyası bu məsələdə uğur qazanacağına ümid edir", - deyə nazir mavinə bildirmişdi.

rusların Qarabağa diplomatik libasda qayıdışına qarşıdır. Çünki rusların Qarabağa kəşfiyyat resursları ilə gəlişi gələcəkdə bizə əlavə problemlər yarada bilər. Hətta münaqişənin yaraları tam sağaldıqdan sonra ruslar erməniləri yenidən bölgəyə qaytarmaq üçün təzə "yaralar" formalaşdırırlar. Digər tərəfdən, Xankəndidə ruslar yaşamır. Bu baxımdan, Moskvanın bu şəhərdə konsulluq açmaq istəyi tam anlaşılan deyil. Ola bilsin ki, ruslar indiki mərhələdə Ermənistan, İran və Türkiyə ilə

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov Rusiyanın konsulluq israrının başadüşülən olmadığını qeyd etdi: "Ölkələr arasında diplomatik nümayəndəliklərin açılması və fəaliyyəti beynəlxalq konvensiyalarla dövlətlərin qarşılıqlı razılaşması ilə tənzimlənir. Konsulluq əlaqələri haqqında Venesiya Konvensiyasının tələblərinə görə yerləşdiyi dövlətdə vətəndaşlarının hüquq və maraqlarının qorunması və digər məsələlərə baxır. Bu baxımdan Rusiya-

Litva Azərbaycana "öyüd-nəsihət" verə bilən axırıncı ölkələrdəndir - etiraz

Qərbi Azərbaycan İcması bəyanat yayıb.

Bəyanatda deyilir:

"Litvanın xarici işlər naziri Qabrielius Landsberqis Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında bir sıra anti-Azərbaycan fikirlər səsləndirib.

Litvanın xüsusən Vətən müharibəsindən sonra sistemli xarakter almış anti-Azərbaycan fəaliyyəti ikrah doğurur. "Lazım bildiyim anda Azərbaycanı sui-istifadə halları ilə bağlı açıqlamalar verəcəm" kimi şit və təbəbbürlü bəyanatlarla Litva naziri özünü və ölkəsini gülünc vəziyyətə salır. Təəssüf ki, bu gün Qərbdə Azərbaycanofobiya mərzinə yoluxmuş, danışdığı sözün mahiyyətini dərk etməyən, iddiası ilə imkanları tərs mütənasib olan, dövlətçilik tefəkküründən uzaq çoxlu sayda qeyri-ciddi, diletant siyasətçi var.

Öz ərazisində milli azlıqların hüquqlarını kütləvi və sistemli şəkildə pozan, vətəndaşsızlıq hallarına səbəb olan Litva Azərbaycana insan hüquqları mövzusunda nəyisə öyrətmək haqqına sahib deyil. Litva qoy gedib müxtəlif xalqların harmoniya içində yaşamasını Azərbaycandan öyrənsin. Litva Fransa, Niderland, Kanada ilə birlikdə Azərbaycana "öyüd-nəsihət verə bilən" axırıncı ölkələrdəndir.

Reç Pospolitanın xiffətini çəkən litvalı nazir müstəqilliyini birinci olaraq tanıdıqları Ermənistan rəsmilərinin ən azı sözdə ifadə etdikləri "miflik Ermənistan"dan "real Ermənistan"a keçid niyyəti kimi "real Litva"ya keçməlidir.

Q.Landsberqisin qayıdış hüququnu yalnız etnik ermənilərə aid etməsi, Ermənistanın etnik təmizləməsinə məruz qalmış bir milyondan artıq azərbaycanlıya, o cümlədən qərbi azərbaycanlılara qarşı ayrı-seçkiliyin, qərəzin, onun səlibçi tefəkkürünün göstəricisidir.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının bir ovuc rassist və korrupsioner üzvünün Azərbaycana girişinə icazə verilməməsi məsələsinə gəldikdə, vurğulamaq lazımdır ki, suveren bir dövlət kimi onlara giriş qadağası qoymaq tamamilə Azərbaycanın haqqıdır. Litvalı nazirin bununla bağlı da açıqlamaları lüzumsuzdur. Həmin addım Azərbaycana və Azərbaycan xalqına qarşı etnik və dini ayrı-seçkiliyin ifşa edilməsinə və insan hüquqlarının təşviqinə xidmət edir".

Konsulluğunun açılması Xankəndi ilə müqayisədə daha uyğun hesab edilə bilər. Xankəndidə baş konsulluğun açılması Rusiyanın çoxdankı arzusudur. Rusiyanın bölgədə yerləşdirilən məhdud sayda sülhməramlı kontingentinin tam çıxarılmasından sonra Moskva görünür, həmin boşluğu konsulluq təsisatı ilə doldurmaq niyyətinə düşüb. Mən Azərbaycan iqtidarının Rusiya

Xarici İşlər Nazirliyinin bu istəyinə necə cavab verəcəyindən asılı olmayaraq, Xankəndidə baş konsulluq açılmasını Rusiyanın çoxdankı arzusudur. Rusiyanın bölgədə yerləşdirilən məhdud sayda sülhməramlı kontingentinin tam çıxarılmasından sonra Moskva görünür, həmin boşluğu konsulluq təsisatı ilə doldurmaq niyyətinə düşüb. Mən Azərbaycan iqtidarının Rusiya

❑ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

məsələ ilə bağlı siyasi səviyyədə işlənilir: "Azərbaycan tərəfi ilə müvafiq sazişlər yekunlaşdıqca XİN-in konsulluq departamenti də onlarla bağlı əməli addımların həyata keçirilməsinə qoşulacaq".

Qeyd edək ki, beynəlxalq qanunvericiliyə görə, konsulluqlar mövcud dövlətlərin o şəhərlərində açılır ki, o dövlətlərdə qarşı tərəfin vətəndaşları yaşayırlar. Onların həmin dövlətlə münasibətlərində hüquqi problemlərin tənzimlənməsinə ehtiyac yarandıqda həmin problemlərin qısa zaman kəsiyində həllində konsulluq təbii ki, iştirak edir. Rusiyanın hazırda Xankəndidə vətəndaşları yoxdur. Rusiya sülhməramlıları isə Azərbaycanla əldə edilmiş razılıqdan sonra bölgəni tərk ediblər.

Rusiyanın konsulluğu Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri Gəncədə açıla bilər, yayılan iddialar sırasında. Yada salaq ki, Rusiyanın özündə sonuncu prezident seçkisi zamanı Azərbaycan-

Göründüyü kimi, Rusiya bu istəyindən vaz keçməyib.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a açıqlamasında maraqlı təkliflə çıxış etdi: "Rusiyanın Xankəndidə konsulluq açmaq istəyi sonuncu rus qoşun hissələrinin Qarabağın dağlıq hissəsini tərk etməsindən sonra gündəmə gətirilib. Görünən odur ki, gizli danışıqlarda rus sülhməramlılarının bölgəni sakit və səsiz tərk etməsinin "bədəli" kimi Xankəndidə konsulluq açması əsas müzakirə mövzularından olub. Yəqin indi Rusiya bölgədən "səssiz" gedişinin "bədəli"ni istəyir.

Aydındır ki, Kreml Xankəndidən, dolayısı ilə Qarabağdan birdəfəlik getmək istəmir. İlk baxışdan, Azərbaycan ictimaiyyəti Rusiyanın Xankəndidə konsulluq açmasına qarşıdır. Xalqımız 30 illik münaqişə dövründə Moskvanın İrəvana açıq dəstəyinə şahidlik edib. Bu baxımdan da Bakının beyn mərkəzləri

bağlı kəşfiyyat qaynaqları üçün əlavə yedəkçi baza formalaşdırmaq istəyir.

Hələ ki Azərbaycan dövləti Xankəndinin siyasi mərkəz olması ilə bağlı rəsmi açıqlamalar verməyib. Xankəndidə rus konsulluğunun açılmasındansa, orada Rusiya-Azərbaycan Universiteti yaratmaq daha məqsədeuğun olardı. Üstəlik, Rusiya burada konsulluq açırsa, qaradaş Türkiyəyə də bu imkanı yaratmalıyıq. Pakistan və İsrailin də Xankəndidə konsulluq açmaq niyyətləri ola bilər. Əgər varsa, bunları da nəzərdən keçirməliyik.

Digər tərəfdən, Xankəndidə bizim hərbi bazalar yerləşir. Biz əmin deyilik ki, rus konsulluğu orada fəaliyyət göstərərsə, ordumuzla bağlı kəşfiyyat məlumatlarını Ermənistanla ötürməyəcək. Bu baxımdan, konsulluq məsələsi universitet açılması ilə əvəzlənə bilər. Həm də ikinci durum mədəni hadisədir və xalqların yaxınlaşmasına böyük töhfədir".

Türkiyədə yeni aparılan araşdırmada uşaq və gənclərin apteklərdən reseptsiz aldıkları hormonal dərmanlarla cinsiyyət-lərini dəyişə bildikləri iddia edilib. Almaniyada apteklərdə 5 hormon dərmanından 3-nü həkim icazəsi olmadan almaq mümkün deyil. Lakin Türkiyədə son illərdə tələbatı artmış bu dərmanları istənilən zaman əldə etmək mümkündür. Nəzərə alsaq ki, azərbaycanlıların əksəriyyəti əsasən Türkiyədən dərman sifariş verərək əldə edirlər. Ailələr xüsusilə də uşaq qidalari və dərmanlarını qardaş ölkədən sifariş edirlər. Azərbaycanda isə reseptsiz buraxılan dərman vasitələrinin siyahısı açıqlansa da, insanlar çox zaman bu reseptlərə ya əhəmiyyət vermir, ya da ümumiyyətlə bu siyahıdan xəbərsizdirlər. Bu, uşaqların sağlamlığı üçün nə dərəcədə təhlükəlidir? Son dövrlər cinsi azlıqların sayının çoxalmasının səbəbi budurmu?

Bakı Baza Tibb Kollecinin müəllimi, həkim-nutrisioloq Vəfa Əsgərli mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ın suallarını cavablayıb.

- Bəli, cinsiyyət hormonlarının qəbulu ilə onlarda bir sıra dəyişikliklər baş verə bilər. Çünki kişi cinsiyyət hormonlarını qəbul etdikcə testosteronun miqdarı artır, xarakterin dəyişkənliyinə səbəb olur. Eləcə də qadın cinsiyyət orqanları ilə bağlı bunu demək olar. O uşaqlarda ki meyllilik var, onlar qadın cinsiyyət hormonlarını qəbul edirlər, sinə hissələrində də böyümə baş verir. Onsuz da onların xarakterində dəyişikliyə və meyllilik var, bu hormonlar da prosesi gücləndirir. Sonra isə əməliyyat olunurlar, cinsiyyətlərini dəyişirlər. Bu preparatların qəbulu ilə prosesi gücləndirmək mümkündür.

- Son vaxtlar oğlan uşaqlarının sinəsinin böyük olması ilə bağlı valideynlərin narahatlığı var. Bu həmin uşaqların artıq çəkili olması ilə bağlıdır, yoxsa hansısa dərmanların, ya da qidaların təsirinədir?

- İnsulin dirəncinin varlığı prolaksin miqdarının artmasına səbəb olur. Ona görə də döş hissəsi bir az böyümüş olur. Belə xəstələrim çox olub, bunun hormon dərmanları ilə əlaqəsi yoxdur. Oğlan uşağıdır, kökdür, sinə hissəsi ətlidir. Sinə və qarınla yanaşı bel nahiyyəsində qadınlaşmış bədən forması olur, bu, uşaqlarda kompleks yaradır. Əslində bir çox endokrinoloq buna dərman təyin edir. Amma qida və idman üsulu ilə bunu həll etmək olur. Sinə nahiyyəsi də öz yerinə oturur.

- Azərbaycanda satışa çıxarılan dərmanlar uşaq sağlamlığı üçün nə dərəcədə təhlükəlidir? İnsanlar nələrə diqqət etməlidirlər?

- Aptekdə bu dərmanların satılıb-satılmamasından xəbərim yoxdur. Ümumilikdə isə əgər o dərmanlarda hormon varsa, reseptsiz verilməməlidir. Elə adından

Azərbaycanda azyaşlı qızlara kişi hormonu vurulur?

Həkimdən valideynlərə ciddi xəbərdarlıq: "Bu hormonlar prosesi gücləndirir və..."

baxın, hormon - hərəkətə gətirən deməkdir. Hormonların disbalansı orqanizmi pozur. Bizi hormonlarımız mərkəzi sinir sisteminin təsiri altında idarə edir. Mənim tələbim var idi, Seymur Kərimli (ad şərtidir), kolleci bitirəndə Sabrina Kərimli oldu. Mən ona bildirmişdim ki, kömək edə, preparatlar təyin olunsun, sağalsın. Amma dedi, bağışlayın, özümü kişi kimi hissə edə bilmirəm. O, sonra əməliyyat olundu, cinsini dəyişdi, adını da dəyişdirdi.

- Bəziləri bildirir ki, azyaşlı qızlara əqli inkişafı artırmaq üçün kişi hormonu vurulur. Həmin uşaqlarda tükləşmə və digər dəyişikliklər müşahidə edilir...

- Açıq ki bu cür faktla rastlaşmamışam. Bu suala yalnız belə cavab verə bilərəm. Əgər qadın cinsiyyət hormonlarında xərcəng xəstəliyi olarsa, biz bu zaman kişi cinsiyyət hormonları ilə bu prosesi dayandırırıq. Kişi cinsiyyət hormonlarından istifadə edirlər ki, qadınlarda bu xəstəliyin yayılması prosesi dayansın. Eləcə də kişilərdə cinsiyyət orqanlarında problem olarsa, bu zaman qadın cinsiyyət hormonları ilə bu prosesi zəiflədirlər.

- Uşaqların boy artımı üçün də bəzi hormonal preparatlardan istifadə olunur. Bunun uşaq orqanizminə mənfi təsirləri varmı?

- Boy uzatmaq üçün A vitamin tərkibli dərmanlar təyin olunur. Amma bu hormonal deyil, vitamin terapiyadır. Boy artımı üçün hormonal müalicə yanlışdır, vitaminlə

müalicə mümkündür, yan təsiri də yoxdur.

- Gənclər, yeniyetmələr əzələ gücünü artırmaq üçün hormonal dərmanlardan istifadə edirlər, bunun da fəsadları ola bilərmi?

- Bəli, əzələ gücünü çoxaltmaq üçün edilir. Çünki kişi cinsiyyət hormonları, eyni zamanda əzələ kütləsinin toplanmasına gətirib çıxarır. Diqqət edirsinizsə, kişilərin bədənini əzələləndirir, amma qadınlarda incədir, onların bədənində əzələ kütləsi daha azdır. Ona görə kişi cinsiyyət hormonlarından istifadə edib əzələ kütləsini artırmaqla Sadəcə, düzgün təyin olunmazsa, bu da təhlükəli ola bilər. Çünki hormonal balans pozulur. Bu cür preparatları həkim-endokrinoloq təyin etməlidir, məşq müəllimləri deyil...

- İdman müəllimlərindən söz düşmüşkən, onlar da müəyyən qidalanma rejimləri təyin edir, bəzilərindən səhhətində problem yaşanırmı?

- Bəli, kişilərdə cinsi zəiflik problemi son vaxtlar çoxalıb. Bunun da bir səbəbi qidalanma ilə bağlıdır. İdmançılar yağsız qidalanma, çox vaxt həkimlər də xolesterinin səviyyəsini aşağı salırlar. Xolesterinin özü də bütün hormonların anasıdır. Yeni bütün hormonlar xolesterindən doğur. Ən çox idmançılarda sonsuzluq olur. Çünki onlar qidaları ancaq soyutma kimi yeyirlər, qida rasionunda yağı kənar edirlər. "Fastfood"lar, enerji içkiləri, stress cinsi zəiflik yaradır.

- Son zamanlar gənclər

arasında cinsi oriyentasiyasını dəyişənlərin sayı çoxalıb. Bunu sosial mediada, ətrafda açıq-aşkar görmək mümkündür. Sizcə, bunun səbəbi qidalanma ilə, hansısa dərman preparatları ilə bağlıdır, yoxsa...

- Bu, qidalanmadan çox, həyat tərzilə bağlıdır. Öndə onların həyat tərzinə baxırlar, kim ki, çətinə düşür, saçını uzadır, rəngini dəyişir. Bu cür təbliğatların ilk olaraq qarşısı alınmalıdır, sonra qidalanmadan danışmaq olar.

- Cinsi azlıqlar belə açıqlanma da verirlər ki, onlarda anadangəlmə (ya kişi, ya da qadın) bu problem olur, sonradan yaranır. Hətta qeyd edirlər ki, valideynləri onları həkimə aparsalar da, nəticəsi olmayıb. Allahın onları belə yaratdığını iddia edirlər. Bu fikirlə razısınızmı?

- Bu düz fikir deyil. Olurdusa, əvvəllər də belə kütləvi şəkildə olardı de... Onların arxivini araşdırsanız, görürsünüz ki, bu anadangəlmə deyil. Əksəriyyəti belə deyir.

- Valideynlərə bu məsələdə nə kimi tövsiyələr verərdiniz?

- İlk olaraq orqanik qidalanma üstünlük verilməlidir, ət, toyuq, balıq, yumurta, tərəvəz, ləpələr, toxumlar qida rasionunda olmalıdır. Paketləşmiş qidalardan, "fastfood"lardan, enerji içkilərindən imtina edilməlidir. Bir də uşaqları izləmək lazımdır, əgər körpə vaxtından valideyn bir dəyişiklik hiss edərsə, o zaman endokrinoloqa müraciət etsə, onun üzərində işləsə, gələcəkdə belə problemlərlə üzləşməzlər.

- Valideynlər hansı əlamətlərdən anlamalıdırlar bunu?

- Oğlandır, amma qız kimi saçları ilə oynayır, müəyyən el hərəkətləri edir, danışır

tərzi dostları ilə eyni deyil. İlk əlamətləri görürsə, mütləq endokrinoloqa müraciət etməlidirlər.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məşavət"

Pasiyenti döyən xəstəxana direktoruna cinayət işi açıldı

Goranboy Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının baş direktoru Rauf Yəhyayev barəsində cinayət işi açılıb.

Bakupost.az-ın məlumatına görə, rayon prokurorluğu ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 313-cü, vəzifə saxtakarlığı maddəsi ilə ittiham irəli sürüb və təqsirləndirilən şəxs qismində istintaqa cəlb edilib.

Qeyd edək ki, 57 yaşlı Rauf Yəhyayev bir neçə dəfə qalmaqalla gündəmə gəlib. Bir müddət əvvəl onun pasiyenti döyməsi barədə video yayılmışdı, daha sonra sərxoş vəziyyətdə toyda mahnı oxuması ilə gündəmə gəlmişdi.

Bu yaxınlarda isə onun özünün xəstəxanada bir neçə şəxs tərəfindən döyülməsi barədə məlumat yayılmışdı.

Zakir Qaralovun həkim əmisi qızına yeni vəzifə verildi

Abşeron Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının sabiq direktoru Mehriban Qaralovaya yeni vəzifə verilib.

"Qaynarinfo" xəbər verir ki, müvafiq əmrə Mehriban Qaralova Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) tabeliyində Xocasən Sağlamlıq Mərkəzinin direktoru təyin olunub.

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin noyabr ayında Abşeron Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının direktor vəzifəsindən azad edilən Mehriban Qaralova uzun müddət işsiz qalıb. Mehriban Qaralova sabiq baş prokuror Zakir Qaralovun əmisi, mərhum YAP-çı deputat, professor Zahid Qaralovun qızıdır.

Məktəblilər arasında artan cinayətlər... - kimdir günahkar?

Validəynlərin zəif nəzarəti, məktəbin lazımi səviyyədə tədris və tərbiyə verməməsi, ictimai nəzarətin azalması...

Tədris ilinin başlanmasından cəmi 3 həftə vaxt ötür və artıq məktəblərdə yeni yetmələr arasında cinayət hallarının baş verməsi haqda məlumatlar yayılır. Belə ki, iki gün öncə Xaçmaz şəhəri 9 saylı tam orta məktəbdə 10-cu sinif şagirdi Kənan Orucovun sinif yoldaşı Ayxan Nəsrullayevi bıçaqlaması xəbəri yayıldı. Məlumatla görə, yaralı xəstəxanaya yerləşdirilib, əməli tərədən şəxs polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Oktyabrın 3-də isə Bakı şəhəri, Sabunçu rayonu, 71 saylı məktəbdə 10-cu sinif şagirdləri olan 2008-ci il təvəllüdlü A.S.-nin (şərtidir) D. N.-ı (şərtidir) bud nahiyyəsindən bıçaqlaması xəbəri yayıldı. Yaralı xəstəxanaya yerləşdirilib. Həkimlərin səyinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 126.3-cü (sağlamlığa ağır zərər vurma, zərərçəkmiş ölümü ilə nəticələndə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb.

Ümumiyyətlə, son günlər yeni yetmələrin törətdiyi ağır cinayətlərlə bağlı xəbərlərə tez-tez rast gəlirik. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə 14-17 yaşda olan 494 yeni yetmə cinayət törədib. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2022-ci ildə cinayət törədən yeni yetmələrin sayı 433 nəfər təşkil edib. Rəsmi statistikada yeni yetmələrin törətdiyi cinayətlər arasında əsas yeri oğurluq tutur. Sonrakı yerdə qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma gəlir.

Qəsdən adam öldürmə və adam öldürməyə cəhd edən yeni yetmələrin də sayında artım baş verib. Cinayətlərin artım dinamikasına uyğun olaraq yeni yetmə məhkumları da çoxalıb.

Təkcə 2023-cü ildə 14-17 yaşda olan 310 yeni yetmə müxtəlif cinayət hadisələrinə görə məhkum olunub.

2022-ci ildə məhkum olunmuş yeni yetmələrin sayı 258 nəfər təşkil edib.

Göründüyü kimi, məhkum olunmuş yeni yetmələrin sayında xeyli artım baş verib. Digər acınacaqlı hal ondan ibarətdir ki, ayrı-ayrı cinayətlərə görə məhkum olunmuş yeni yetmələr ara-

sında oğlanlarla yanaşı, qızlar da var. Məsələn, ötən il məhkum olunmuş 310 yeni yetmədən 4-ü qızıdır. Digər məsələ budur ki, məhkum olunanların böyük əksəriyyəti hər iki valideyni olan ailələrin uşaqlarıdır.

Rəsmi statistikaya görə, məhkum olunan yeni yetmələr arasında azadlığı məhdudlaşdırılanlar üstünlük təşkil edir. Belə ki, 2021-ci ildə 113, 2022-ci ildə 127, 2023-cü ildə isə 153 yeni yetmənin azadlığı məhdudlaşdırılıb.

Bəs yeni yetmələr arasında cinayət hallarının artmasının səbəbi nədir? Bu cür halların qarşısı necə alınmalıdır? Günah kimdədir?

Sabiq polis rəisi, hüquqşünas Mahmud Hacıyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bəzən fikirlər səslənir ki, son vaxtlar məktəblərdə kişi direktorlarının sayının azalması bu məsələyə öz təsirini göstərir. Bu fikirlə razılaşmıram. Direktorun qadın və yaxud kişi olması əsas deyil, əsas odur ki, direktor öz yerində olsun. Əgər direktor öz yerindədirsə, məktəbdə təlim-tərbiyəni, tədrisi də yetərincə yerinə yetirəcək. Yox, əgər direktor öz yerində deyilsə, neqativ hallar olacaq. Çox təəssüf ki, bu məktəblərdə əksər direktorlar, məktəb rəhbərliyi öz yerində deyil. O ki qaldı məktəblərdə cinayət hallarının baş verməsinə, burada insan faktoru var. Yeni insan, cəmiyyət varsa, orada cinayət də olacaq. Bu, birmənalıdır. Amma çox ağrılıq məqam ondan ibarət-

dir ki, son vaxtlar məktəblərdə yeni yetmələr arasında qətl, bıçaqlanma, xuliqanlıq və digər cinayət halları atmağa başlayıb. Bəs səbəb nədir? Burada yeni yetmələrin dünyagörüşü, tərbiyəsi, əxlaqı, düşüncə mühit çox mühüm rol oynayır. Həmçinin valideynlərin zəif nəzarəti, məktəbin lazımi səviyyədə tədris və tərbiyə verməməsi, ictimai nəzarətin də həddindən artıq azalması bu məsələyə öz ciddi təsirini göstərir. Bu gün əgər orta məktəblərin yuxarı sinif şagirdləri arasında araşdırma aparsaq görürük ki, onların əksəriyyətinin cibində bir bıçaq, kəsici-deşici vasitələr var.

Sovet dövründə yeni yetmələr, məktəblilər arasında bu cür cinayət hadisələri demək olar ki, yox səviyyəsində idi. Çünki valideynlərin nəzarəti, məktəblərin yüksək səviyyədə təhsil və tərbiyə verməsi və ən əsas məsələ - ictimai nəzarət bu cür halların qarşısını alırdı. Şahidi oluruq ki, iki yeni yetmə dalışır, bir-birini bıçaqlayıb, bunu gören ağsaqqal, qarasıq qal üzünü çevirib gedir, heç bir reaksiya vermir. Yeni ictimai nəzarət tamamilə aşağı düşüb.

Bu məsələdə texnologiya da öz sözünü deyir. İndi uşağın 10 yaşı tamam olanda valideyn ona telefon alır. Uşaq da internetdə kriminal aləmə, əxlaqsız saytlara girir, demək olar ki, uyğunsuz hər şeyə baxır ki, bu da onun dünyagörüşünə, əxlaqına, psixologiyasına, tərbiyəsinə, cəmiyyətdə formalaşmasına ciddi mənfi təsir

göstərir.

Bütün bunları nəzərə alanda deyə bilərik ki, məktəblilər, yeni yetmələr arasında baş verən bu cür cinayət hadisələri bunda sonra daha da artacaq".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə qeyd edir ki, məktəblər yenidən bilik, dostluq və sevgi dolu məkanlar olaraq qalmalı, uşaqların təhlükəsizliyi və rifahı hər şeydən üstün olmalıdır: "Bu cür hadisələr göstərir ki, uşaqların psixoloji sağlamlığı və sosial mühitə uyğunlaşması üzərində daha çox işləmək lazımdır. Müasir dövrdə bəzi neqativ təsirlər, xüsusilə internet, sosial şəbəkələr və televiziya uşaqların davranışlarını ciddi şəkildə formalaşdırır. Bu platformalar bəzən zorakılığı adi və normal bir hal kimi göstərir, bu da gənclərin düşüncələrinə mənfi təsir edir. Məktəblərimiz yalnız bilik ocaqları deyil, həm də sosial bacarıqların və empatiyanın öyrədildiyi mərkəzlər olmalıdır. Şagirdlərə problemlərin dialoq və anlaşma yolu ilə həll olunmasının vacibliyi aşılmalı, zorakılığın heç bir halda qəbul edilməz olduğu öyrədilməlidir.

Validəynlər, müəllimlər və cəmiyyət olaraq hər birimiz uşaqlarımızın həyatında birgə və müsbət təsir yaratmalıyıq. Onları sevgi, anlayış və dəstək mühitində böyüdərk, sağlam, məsuliyyətli və empatiya dolu gənclər kimi formalaşdırmaq üçün çalışmalıyıq. Məktəblər yenidən bilik, dostluq və sevgi dolu mə-

"Sən necə kişisən ki..."

Sevgilisini öldürməkdə günahlandırılan gəncin məhkəməsi başlayıb

Xətai rayonunda bir qadını öldürən və digərini yaralamaqda ittiham olunan Səbuhi Qürbətovun növbəti məhkəmə prosesi keçirilib. "Unikal"ın məlumatına görə, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azər Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxs sərbəst ifadə verib.

Səbuhi Qürbətov bildirib ki, Elnarə Cabbarova ilə qeyri-rəsmi nikahda yaşayıb:

"Aydın 23-ü şəhər Elnarə Qızqayıtlı birgə Nərimanovda işlədiyi restorandan çıxıb Həzi Aslanovdakı kirayə qaldıqları evə gediblər. Bizim əvvəl sevgi münasibətimiz olub, lakin hadisə günü küssülü idik. O, evə gedərkən biz telefonla mübahisə edirdik, mənə təhqir etməyə başladı. Buna səbəb birlikdə yaşadığımız vaxtda evimdə olan paltarlarını küçəyə atmağım olmuşdu. Buna dözə bilməyib evlərinin önünə gəldim. Elnarə təhqirlərinə davam etdi. Onu qucaqladım, daha sonra bıçaqladım. Öldürmək niyyətim olmayıb. Digər xanıma da zərər vermək istəməirdim. Əməlimdən peşmanam".

Ona verilən suallara cavab olaraq deyib ki, bıçağı hər zaman yanında daşıyıb: "Onu bıçaqlamaq istəməirdim. Düzdür, mənə daha öncə də təhqir etmişdi. Amma qadın olduğu üçün keçirdim. Kişi kimi görməzdən gəlirdim. Onu öldürmək istəməirdim".

Bu zaman hakim təqsirləndirilən şəxsə bildirib ki, etdiyi əməllər heç də kişiliyə sığmır: "Zərərçəkmiş şəxs sənə paltarlarını küçəyə atdığı üçün təhqir edib. Sən necə kişisən ki, kəsib, kimsəsiz, sevdini iddia etdiyin qızın paltarlarını atırsan? Həm də nə dəyişdi ki, bıçaqladın".

Məhkəmə prosesi 17 oktyabra qədər təxirə salınıb. Xatırladaq ki, hadisə bu ilin aprel ayında qeydə alınıb. Xətai Rayon Prokurorluğundan verilən məlumata görə, araşdırma zamanı 2003-cü il təvəllüdlü Səbuhi Qürbətovun Xətai rayonu, Xudu Məmmədov küçəsi ərazisində sevgilisi Elnarə Cabbarovaya bıçaqla xəsarət yetirərək qəsdən öldürməsi, daha sonra isə özünə xəsarət yetirməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

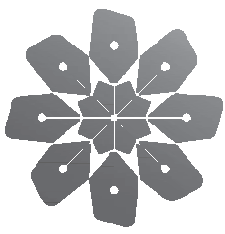
Səbuhi Qürbətov saxlanılaraq polis müşayiəti altında xəstəxanaya aparılıb, ona tibbi yardım göstərildikdən sonra həyatı xilas olunub.

kanlar olaraq qalmalı, uşaqların təhlükəsizliyi və rifahı hər şeydən üstün olmalıdır".

Təhsil eksperti Elşən Qafarov isə qeyd edib ki, hazırda məktəblərdə tərbiyə sisteminin qurulmasında ciddi problemlər var və nəticədə bu cür hadisələr baş verir: "Bu problemlərin də əsas səbəbi təhsili idarəetmə orqanlarının zaman-zaman düzgün olmayan mövqeyidir. Özümüz də qəbul edirik ki, tərbiyə prosesində ciddi çatışmazlıqlar var və bu öz fəsadlarını göstərməkdədir. Bəli, məktəblərdə kişi müəllimlərin az olmasının da bu məsələyə öz təsiri var. Lakin bu, əsas səbəb deyil. Hesab edirəm ki, təhsildə sistemli iş aparmaq lazımdır. İlk növbədə məktəblərin nizamnaməsi, daha sonra məktəblərdə nizam-intizam qaydalarını müəyyən edən normativ sənədlər qəbul

edilməlidir. Həmçinin məktəblərdə rəhbər kadrları seçərkən diqqətli olmaq lazımdır. Təhsili idarəetmə orqanlarında təhsili bilən şəxslər cəlb edilməlidir. Hazırda təhsil prosesi var, amma təhsil sistemi yoxdur. Təhsil sistemi demək olar ki, darmadağın olub. Problem böyükdür və bu gün hələ bizim məktəblərdə "səsi çıxmayan" çox sayda hadisələr baş verir. Çox təəssüf ki, əksər valideynlər çox zaman öz valideynlik vəzifəsini yerinə yetirə bilmir. Bu cür baş vermiş hadisələrdə birbaşa məsuliyyət valideynlərin üzərindədir. Beləliklə, hesab edirəm ki, problemləri aradan qaldırmaq üçün müəyyən sistemli addımlar atmalıyıq. Yalnız bundan sonra təhsilimizin mənzərəsi dəyişər, məktəblərdə tərbiyə mühiti geri qayıdar".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Dünya yenə çalxalanır. Hər yerdə münaqişə ocaqları, əməliyyat planları, bir sözlə? yeni müharibələrin bir addımındayıq. Dünyaya tolerantlıq, dözümlülük ideyalarını təlqin edən bəzi dövlətlər də bu münaqişələrə dəstək olur, günahsız insanların ölümünə bais olurlar.

Ekspertlər qeyd edir ki, beynəlxalq aləmin bir neçə il dir müzakirə etdiyi əsas mövzu Rusiyanın Ukrayna və ona dəstək verən ölkələrə qarşı nüvə silahından istifadə edib-etməyəcəyidir. İsrail-İran müharibəsi eyni mövzunu aktuallaşdırıb. **Politoloq Elxan Şahinoğlu**na görə, İsrail etiraf etməsə də, yüzdən çox nüvə silahına malikdir: "İran da etiraf etməsə, ya bir neçə nüvə silahına artıq yiyələnib, ya da hədəfinə çatmağa çox yaxındır. Hələ ki havada raketlər uçuşur, ancaq müharibənin şiddətlənəcəyi halda, bu bölgədə nüvə müharibəsi ehtimalı barədə də danışılmağa başlanacaq: "Heç bir lider nüvə düyməsinə basmaz, çünki bu, fəlakət olar" prinsipi işləməyə də bilər, əks halda, Rusiya rəsmiləri bu mövzuda ehtiyatlı açıqlama verərdilər. Odur ki, regional müharibələr genişləndikcə, nüvə silahına malik olmaq istəyən dövlətlərin sayı artacaq. Məsələn, Türkiyə və Səudiyyə Ərəbistanı bu

haqda düşünməyə başlayacaq". Ekspertin bildirdiyi kimi, əgər iki ölkə arasında müharibə başlarsa, bundan digər ölkələr də təsirlənəcək, zərər çəkəcək.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı hesab edir ki, İran-İsrail qarşıdurması Azərbaycan üçün də risklər vəd edir: "Toqquşma regional müharibəyə çevrilərsə, Cənubi Azərbaycandan köç dalgası ilə üzləşə bilərik. "Sionistləri Araz sahilində" axtaran SEPAH "İsrail bazaları" iddiası ilə qarşıdurmanı Azərbaycan üzərinə köçürməyə cəhdlər edə bilər. Sürünən gərginlik davam edərsə, Bakıya qarşı "İsrailin müttəfiqi" iddiası ilə ritorik hücumlar edilə bilər. Bu risklərə qarşı Azərbaycanın sərhədlərini gücləndirməsi, paralel olaraq, neytral mövqeyini hər iki paytaxta yenidən xatırlatması zərurəti yarana bilər".

Narahatlıq doğuran digər məqam isə ictimaiyyətin minlərlə insanın ölümünə, qanlar axıdılmasına, günahsız körpələrin, ahılların, gənclərin

Din və tolerantlıq

YENİ ÜSAVAT
N 180 (8553) 4 oktyabr 2024

"Bir dəstə var ki, harada müsəlman əzilir, sevinirlər"

Fərid Abdulla: "Ətrafda müharibələr gedir, biz də episentrdəyik"

ölümünə lağlağı edərək, sanki azarkeşlik edirmiş kimi, bir oyuna baxmış kimi fikir bildirməsidir. Bu qəddər qan axıdılması sanki heç kimin vecinə deyil. Niyə insanlar bu qəddər rəhmsiz olub?

Tanınmış ilahiyyatçı Fərid Abdulla bizimlə söhbətdə insanların laqeyd münasibətindən danışdı: "Hər müharibə adı gələndə bəzi

insanlar şouya baxar kimi rəftar edirlər. Məsələn, bineyi-qədimdən, qadriator döyüşlərindən bəri, boks və başqa bu qəbil döyüşlər olduqca maraqla izləndi. Üstəlik şou verilişlər, kriminal xəbərlər, qalmaqallar, sarı press və sairə insanların bir qismi səs-küyə meyllidirlər. Yeni nəticədə zərəri çəkən sən deyilsən, sadəcə, əylə-

nirsən. Deyirdilər ki, tarixin ən əmin-aman dövrü indi sayılır. Ta qədimlərdən məsimal orta yaş 35 idi ki, kişilər müharibə səbəbindən qocala bilmirdilər. İndi başqa səbəblərdən qocala bilməsələr də, yəni 60-a çatırlar var. Müharibə adı çəkiləndə bizim regionun şərhələrinə baxın, bir də dinc ölkələrin. Axı bu nə müharibə həvəsidir? Xü-

susilə bir dəstə çıxıb ki, harada bir müsəlman əzilir, sevinirlər. O ki qalsın qeyri-müsəlmana. İndi daha orta əsrlər deyil ki, neytral yerdə iki qoşun bir-birinə hücum etsin. İndi konvensiyalar var, sərhədlər var, yaşayış yerləri və sairə var. İndiki dövrdə müharibə ən son qaçılmaz seçim olmalıdır. Küçə döyüşüdür bu məgər?

Hər yanda "biz soyqırımı yaşamışıq" deyənlər, başqa xalqları namərdcəsinə soyqırımına məruz qoyurlar, hədd də tanımır. Bizə gəlincə, yəni Avstraliya kimi yerdə olsaq, başa düşmək olardı. Ən qəliz coğrafi mövqedə elə bizik. Ətrafda müharibələr gedir, biz də episentrdəyik. Kaş müharibələr olmasın, dinc insanlar ölməsin. Kaş elə məsələlər rinqdə bir-biri ilə həll edilərdi. Lakin arada körpələr, qocalar, qadınlar, gənclər - kimsəyə pislik etməmiş insanlar ölürlər. Allah yer üzünə barış və əmin-amanlıq götərsin. Sonda Hüseyn Cavidin misrasını demək yerinə düşər: "Kəssə hər kim tökülən qan izini, Qurtaran dahi odur yer üzünü!"

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Alimə 1000 manat mükafat - bəs elm bundan nə qazanacaq ?

Ekspert: "Məqsəd beynəlxalq səviyyədə tanınmış jurnallarda dərc olunan məqalələrin sayını artırmaqdır"

Alimlərə elmi fəaliyyətlərinə görə hər ay 1000 manatadək mükafat veriləcək. Bu barədə Elm və Təhsil Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, nazirliyin təşəbbüsü ilə elmi-tədqiqat institutlarında çalışan alimlərə hər ay 1000 manatadək mükafat verilməsinə başlanılıb. Bu addım alimlərin maddi rifahının yaxşılaşdırılması və elmi fəaliyyətlərinin stimullaşdırılması məqsədi daşıyır.

Qeyd edilib ki, bu vəsait Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan elmi müəssisələrdə elmi göstəriciləri daha yüksək olan tədqiqatçılara ödənilir:

"Mükafatlandırma beynəlxalq impakt faktorlu jurnallarda dərc olunan məqalələrin sayını artırmaq üçün də əhəmiyyətli bir vasitə kimi nəzərdə tutulur.

Mükafatlandırma prosesinin əsasında Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən hazırlanmış "Elmi iş müəlliflərinin müəllif balının hesablanması metodologiyası" dayanır. Bu metodologiya 2018-2023-cü illəri əhatə edən elmi göstəricilərə əsaslanır və bu dövr ərzində "Scopus"

bazasında ən çox elmi işi dərc olunan 500 müəllifin göstəriciləri təhlil edilib.

Beynəlxalq təcrübədə də geniş istifadə olunan bu metodologiya, alimlərin fəaliyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsinə imkan yaradır. Oxşar yanaşmalar, "Quacquarelli Symonds (QS)", "Times Higher Education (THE)" və "Shanghai Ranking (ARWU)" kimi beynəlxalq reyting təşkilatları və elmi tədqiqatçılar tərəfindən istifadə olunur".

Alimə 1000 manat mükafat verilməsi ilə elm nə qazanacaq?

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **təhsil eksperti Kamran Əsədov** deyib ki, atılan addım Azərbaycan elminin inkişafında müsbət qiymətləndirilir: "Bu təşəbbüs alimlərin maddi rifahını yaxşılaşdırmaqla yanaşı, elmi fəaliyyətlərinin stimullaşdırılması məqsədini güdür. Lakin bu mükafatların elmin gələcəyinə olan təsirini tam dəyərləndir-

mək üçün Azərbaycan elminin indiki vəziyyətini, çatışmazlıqlarını, müsbət tərəflərini, uğurlarını və gələcək perspektivlərini daha dərinlən araşdırmaq vacibdir. Öncəliklə mükafatlandırma sisteminin məqsədi olan elmi fəaliyyətin stimullaşdırılması, beynəlxalq səviyyədə tanınmış jurnallarda dərc olunan məqalələrin sayını artırmaqdır. Bu, elmi işlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, elmin daha geniş kütlələrə çatdırılması və alimlərin daha motiva-

siyalı olmasına kömək edəcək. Beynəlxalq impakt faktorlu jurnallarda dərc olunan elmi məqalələ elmin inkişafına və alimlərin tanınmasına müsbət təsir edir. Bu yanaşma mükafatların verilməsi ilə elmi işlərin daha da dərinləşməsinə, daha geniş müzakirələrə səbəb olmasına şərait yaradır.

Amma bu təşəbbüsün müsbət tərəfləri ilə yanaşı, Azərbaycan elminin indiki vəziyyətində bir sıra çatışmazlıqlar da mövcuddur. Birincisi, elmi tədqiqatların maliyyələşdirilməsi hələ də aşağı səviyyədədir. Alimlərin öz tədqiqatlarını maliyyələşdirməsi və müasir avadanlıqlara sahib olmaları üçün əlavə dəstək verilməlidir. Bu mükafatlar yalnız müəyyən bir maddi mükafatdır, lakin əslində elmi işlərin keyfiyyətini artırmaq üçün daha geniş və sistemli bir yanaşma tələb olunur.

İkincisi, elmi müəssisələrdə işləyən alimlərin bir çoxu hələ də elmi fəaliyyətlərinin tələblərinə uyğun gəlməyən ağır bürokratik prosedurlarla üzləşirlər. Mükafatlandırma sisteminin tətbiqi bu problemlərin üstündən gəlməlidir. Alimlərin iş yükünü artıran, lakin elmi tədqiqatlarla bağlı olmayan işlərin azaldılması tədqiqatçılara daha çox sərbəstlik və kreativlik verəcək. Bu, onların yaradıcılığını artırmaqla yanaşı, elmi nəticələrin daha mükəmməl olmasına səbəb olacaq.

Eyni zamanda mükafatlandırma sisteminin müsbət təsirini görmək üçün alimlərin beynəlxalq elmi əməkdaşlıq imkanlarını artırılmalıdır. Yerli elmi

müəssisələrin beynəlxalq tədqiqat mərkəzləri ilə əməkdaşlığı, elmi işlərin keyfiyyətinin yüksəlməsi və beynəlxalq səviyyədə tanınmasına üçün mühüm rol oynayır. Bu, həmçinin Azərbaycan elminin dünya elmi arenasında tanınmasına səbəb olacaq".

Ekspert deyir ki, gələcək perspektivlərə gəldikdə, Azərbaycan elmi mükafatlandırma sisteminin tətbiqi ilə yanaşı, müasir tədqiqat metodologiyalarını da özündə birləşdirməlidir: "Bunun üçün elmi işlərin statistik analizini, elmi nəticələrin qiymətləndirilməsini və tədqiqatların daha məqsədyönlü planlaşdırılmasını tələb edən yeni metodologiyalar hazırlanmalıdır. Alimlərin beynəlxalq səviyyədə tanınması üçün tədbirlər görülməli, onların yerli və beynəlxalq konfranslarda iştirak etmələri üçün dəstək verilməlidir. Nəticə etibarilə, mükafatlandırma sistemi alimlərin motivasiyasını artırmaqla yanaşı, Azərbaycan elminin inkişafına müsbət təsir göstərə bilər. Lakin bu mükafatlar yalnız maddi mükafatlarla məhdudlaşmamalıdır. Elmi fəaliyyətlərin keyfiyyətinin artırılması, bürokratik maneələrin aradan qaldırılması, beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi və müasir tədqiqat metodologiyalarının tətbiqi Azərbaycan elminin gələcək inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacaq. Bu yanaşma elmin dünya səviyyəsində tanınması və müasir dövrün tələblərinə cavab verməsi baxımından vacibdir".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Azərbaycan ərəb dünyası ilə qarşılıqlı əlaqələri genişləndirməyə çalışır. Bu istiqamətdə fəaliyyətlər bütün sahələr üzrə aktivləşdirilir. Bu zaman əsas diqqət yetirilən ölkələrdən biri ərəb dünyanın lideri olan Səudiyyə Ərəbistanıdır. Son illərdə nəhəng investisiya imkanlarına malik bu ölkə ilə xüsusilə iqtisadiyyatın enerji sektorunda əməkdaşlıq sürətlə inkişaf etdirilir. Son iki ildə ölkələr arasında iqtisadi və biznes çevrələrinin görüşləri getdikcə intensivləşir.

Belə görüş-müzakirələrdən sonuncusu çərçivəsində sentyabrın 30-da Səudiyyə Ərəbistanının 70-ə qədər iri şirkətinin nümayəndələri Azərbaycana səfər edib. Səfər çərçivəsində iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Səudiyyə Palataları Federasiyasının sədri Hassan Əl-Hüvaizinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Nazirlikdən bildirilib ki, görüşdə Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı iqtisadi əlaqələrinin uğurla inkişaf etdiyi diqqətə çatdırılıb. Ölkədə investorlar üçün əlverişli mühitin olduğu, Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkətinin Azərbaycanda alternativ və bərpaolunan enerji sahəsində həyata keçirdiyi layihənin əhəmiyyəti qeyd olunub.

İnvestisiya əməkdaşlığının genişləndirilməsi və ikitərəfli ticarət döviyyəsinin artırılması istiqamətlərində imkanların reallaşdırılması baxımından Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı Birgə Biznes Şurasının səmərəli mexanizm olduğu vurğulanıb. Birgə fəaliyyətin gücləndirilməsinin ölkələrimizdə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi üçün əhəmiyyəti qeyd edilib.

Tərəflər ikitərəfli investisiyaların və ticarət əlaqələrinin təşviqi, birgə müəssisələrin yaradılması, Səudiyyə Ərəbistanından olan investorların Azərbaycanın sənaye parklarında rezident qismində iştirakı imkanlarını müzakirə ediblər.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov X sosial şəbəkəsindəki hesabında bildirib ki, Azərbaycan və Səudiyyə Ərəbistanı arasında birgə müəssisələrin yaradılması da müzakirə edilib: "Səudiyyə Ərəbistanından olan nümayəndə heyətinin ölkəmizdə qarşılaşmaqdan məmnun olduq. İkitərəfli investisiyaların və ticarət əlaqələrinin təşviqi, birgə müəssisələrin yaradılması, Səudiyyə Ərəbistanından olan investorların Azərbaycanın sənaye parklarında rezident qismində iştirakı imkanları barədə müzakirələr apardıq. Birgə fəaliyyətin gücləndirilməsinin ölkələrimizdə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi üçün əhə-

miyyətini vurğuladıq".

Oktyabrın 1-də isə Bakıda Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı Birgə İşgüzar Şurasının 5-ci iclası keçirilib. Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) və Səudiyyə Ərəbistanının Palataları Federasiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə hər iki ölkədən rəsmi şəxslər və iş adamları iştirak ediblər. İclasda iqtisadiyyat nazirinin birinci müavini Elnur Əliyev və Səudiyyə Ərəbistanının Palataları Federasiyasının İdarə Heyətinin sədri Həsən Əl-Hüvaizi iki ölkə arasında iqtisadi-ticarət əlaqələri, in-

İri ərəb investorları Bakıda: milyardları qapıya gətirmək üçün...

Səudiyyə Ərəbistanının 70-ə qədər iri şirkətinin nümayəndələri Azərbaycanda nələrə razılaşıdılar?

vestisiya qoyuluşu və ixrac imkanları barədə fikirlərini bölüşüblər.

İşgüzar Şuranın həmsədrəri - "Al Rajhi International for Investment" şirkətinin baş icraçı direktoru Əhməd Əli Əl Daxil və KOBİA-nın İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov, Ələt Azad İqtisadi Zonasının səlahiyyətli qurumunun İdarə Heyətinin sədri Valeh Ələsgərov, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının ölkəmizdəki səfəri İssam bin Saleh Əl-Cuteyli, Azərbaycan Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının prezidenti Məmməd Musayev və İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin - AZPROMO-nun icraçı direktoru Yusif Abdullayev işgüzar dairələr arasında ticarət və investisiya sahəsində əlaqələrin genişləndirilməsi perspektivləri, Azərbaycanda yerli və xarici iş adamlarına göstərilən dəstək və xidmətlər, İşgüzar Şuranın fəaliyyəti barədə məlumat veriblər.

Həsən Əl-Hüvaizi tədbirdə bildirib ki, Azərbaycan və Səudiyyə Ərəbistanı arasındakı imkanlar müştərək layihələrin həyata keçirilməsinə imkan yaradır. O qeyd edib ki, bu imkanlardan sahibkarlar yararlanmalıdırlar: "Yeni yolların araşdırılması əməkdaşlığın inkişafına səbəb ola bilər. Azərbaycan Səudiyyə Ərəbistanı üçün ticarət və investisiya əlaqələrini genişləndirmək üçün mühüm ölkələr-

dəndir. Azərbaycanın Avropa və Asiyaın kəsişməsində yerləşməsi investisiya əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün əlavə imkanlar yaradır. Son illər ölkələrarası əməkdaşlıq inkişaf edib, infrastruktur, kənd təsərrüfatı, enerji layihələri reallaşdırılıb".

Tədbir çərçivəsində həmçinin hər iki ölkənin iş adamlarının iştirakı ilə birgə təşəbbüslərin və layihələrin reallaşdırılması, işgüzar dairələr arasında əlaqələrin genişləndirilməsi sahəsində Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı Birgə İşgüzar Şurasının rolunun gücləndirilməsi, qarşılıqlı investisiyaların təşviqində KOB-ların rolunun artırılması da fikir mübadiləsi aparılıb, təqdimatlar və iş adamları arasında B2B görüşlər keçirilib.

Verilən məlumata görə, Səudiyyə Ərəbistanının Ər-Riyad və yaxud Ciddə şəhərində Azərbaycan Ticarət Evinin açılması gündəmdə olan məsələlərdən biridir. Bu addımın qarşılıqlı ticarət əlaqələrinin dərinləşməsində mühüm rol oynayacağı gözlənilir. Çünki hazırda qarşılıqlı ticarətin həcmi heç də gözlənilən səviyyədə deyil. Rəsmi statistikaya əsasən Azərbaycan və Səudiyyə Ərəbistanı arasında əmtəə dövriyyəsi 2023-cü ilin yekunlarına görə, 2022-ci ildəki 22.9 milyon ABŞ dolları ilə müqayisədə 30,8 milyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da 36,3 faiz artımdan xəbər verir. Bu ilin 8 ayın-

da qarşılıqlı ticarətin həcmi 17 milyon 452,41 min dollara bərabər olub. Bunun 2,3 milyon dolları Azərbaycanın, qalanı Səudiyyə Ərəbistanının ixracıdır.

Ölkələr arasında turizm sahəsində də aktivləşmə müşahidə olunur. Yayda Səudiyyə Ərəbistanında Azərbaycanın turizm imkanlarının təbliği kampaniyası həyata keçirilib. Rəsmi məlumata əsasən bu ilin yanvar-avqust aylarında Səudiyyə Ərəbistanından Azərbaycana ümumilikdə 76 861 nəfər səfər edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 31 faiz çoxdur. Bu sayın daha da artırılması gündəmdə olan məsələlərdən daha biridir.

Hələlik ölkələr arasında iqtisadiyyatın digər sahələrindəki əməkdaşlıq enerji sektoru ilə müqayisədə xeyli geri qalır. Belə ki, Səudiyyə Ərəbistanının alternativ enerji istehsalı sahəsində dünyaca tanınmış "ACWA Power" şirkəti Azərbaycanda irihəcmli layihələr icra etməyə başlayıb. 2022-ci il yanvarın 13-də Azərbaycanın Energetika Nazirliyi və Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkəti arasında Xəzər dənizində külək enerjisi sahəsində əməkdaşlıq üzrə Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Qeyd etmək lazımdır ki, "ACWA Power" dünyada külək enerjisi sahəsində 8 min meqavatt istehsal imkanına və elektrik enerjisi sahəsində 30 min 200 meqavatt ümumi

quraşdırılmış gücə, eləcə də 45 milyard dollar dəyərində investisiya portfelinə malik tanınmış şirkətdir.

240 meqavatt gücündə Xızı-Abşeron külək elektrik stansiyasının (KES) tikintisi "ACWA Power" şirkəti tərəfindən həyata keçirilir. Layihənin həyata keçirilməsinə 300 milyon ABŞ dolları ayrılıb.

2023-cü ilin oktyabr ayında məlum olub ki, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) "ACWA Power" şirkətinə məxsus layihə şirkəti olan "ACWA Power Azerbaijan Renewable Energy" üçün 197,1 milyon ABŞ dolları (186,9 milyon avro) dəyərində sindikatlaşdırılmış kredit təşkil edib. Layihə OPEC Beynəlxalq İnkişaf Fondu (OPEC Fund) tərəfindən birgə maliyyələşdiriləcək. 2023-cü ilin dekabr ayında OPEC Fondu "ACWA Power Wind" şirkəti üçün Xızı-Abşeron külək elektrik stansiyasının tikintisinə dəstək üçün 50 milyon dollar dəyərində krediti təsdiqləyib.

Qeyd etmək lazımdır ki, "ACWA Power" Xızı-Abşeron KES ilə yanaşı, Azərbaycan Energetika Nazirliyi ilə ölkədə 1 qıqavatt gücündə yerüstü külək elektrik stansiyasının və 1,5 qıqavatt gücündə dənizdə külək elektrik stansiyasının tikintisi, eləcə də hidrogen layihələrinin reallaşdırılması imkanlarının öyrənilməsi üzrə memorandum imzalayıb. Memorandumda nəzər-

də tutulan layihələrin icrasının sürətləndirilməsi Azərbaycan üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir: Qara dənizin dibi ilə Avropaya yaşıl enerji nəql edəcək kabel hazır olanaq qədər alternativ mənbələrdən istehsalı öhdəlik götürülən həcmə çatdırmaq lazımdır. Səudiyyə Ərəbistanı şirkəti kabelin çəkilməsinə dair müqavilə imzalandıqdan sonra layihədə iştirak niyyətini açıqlayıb.

Bu sahədə Özbəkistanın təcrübəsindən bəhrələnməkdə fayda var. Çünki Mərkəzi Asiyaın türk dövləti Səudiyyə Ərəbistanı şirkətini çox nəhəng alternativ enerji layihələrinə cəlb edə bilib.

Layihələrin miqyasına və investisiyaların həcminə görə Özbəkistan "ACWA Power" üçün Səudiyyə Ərəbistanından sonra ikinci ölkəyə çevrilib: şirkətin bu ölkəyə investisiyalarının ümumi həcmi 15 milyard dollar təşkil edir. Ha-

zırda şirkətin Özbəkistanda tikilməkdə olan layihələr portfelinin həcmi təqribən 3 milyard dollardır. Bu məbləğ gücü 3 min MVT-dan çox ola-raq enerji istehsalı müəssisələrinin yaradılmasına sərf olunur.

Şirkətin portfelinə daxil olan layihələrə həmçinin duzsuzlaşdırma, yaşıl hidrogen və yaşıl ammonyak daxildir. "ACWA Power" yaşıl hidrogenlə bağlı Özbəkistan hökuməti ilə birlikdə Çirçikdə pilot layihə həyata keçirir, onun cari ilin sonunadək başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

"ACWA Power" suyun duzsuzlaşdırılması üzrə dünya liderlərindən biridir. Şirkət hər gün səkkiz milyon kubmetrə qədər suyu duzsuzlaşdırır. Bu yaxınlarda BƏƏ-də dünyanın ən böyük duzsuzlaşdırılmış su zavodu tikilib. Onun gücü sutkada bir milyon kubmetr su təşkil edir. Səudiyyə Ərəbistanı və Omada da duzsuzlaşdırma zavodları var.

Bu ilin iyununda "ACWA Power"-in rəhbərliyinin Bakıya səfəri zamanı Azərbaycan hökuməti ilə Xəzər dənizinin suyunun duzsuzlaşdırılmasında əməkdaşlıq imkanları müzakirə edilib. Şirkətin bu sahədəki imkanlarından istifadə etmək global iqlim dəyişikliyiinin mənfi təsirinə ən çox məruz qalan ölkələrdən biri kimi Azərbaycan üçün son dərəcə vacibdir.

□ Dünya SAKIT, "Yeni Məsəvat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 180 (8553) 4 oktyabr 2024

Çipsi kimi zərərli qidalara niyə həvəs yaranır?

Diyetoloq tibb elmləri doktoru Mixail Ginzburg zərərli qidalara həvəsin səbəblərindən danışır. Onun fikrincə, bunu bədənin guya özünü təmin etməyə çalışdığı vacib maddələrin çatışmazlığı ilə izah etmək olmaz. O qeyd edib ki, müəyyən bioaktiv maddələrin çatışmazlığı ilə, yeyilməyən bir şey istəyəndə dadların inversiyası baş verir. Bu cür anormal dad üstünlükləri baş verərsə, diqqət yetirilməli və testlər aparılmalıdır. Məsəl üçün, bədəndə zəif əmilən dəmir çatışmazlığı ot istəyinə səbəb ola bilər.

Həkimin sözlərinə görə, xəstə ilə onun pəhrizi haqqında müntəzəm söhbət orqanizmdə müəyyən maddələrin çatışmazlığını müəyyən etməyə kömək edir. Məsələn, tərəvəz və giləmeyvələrə laqeyd yanaşarsa, o, kifayət qədər C vitamini qəbul etməyəcək. Pəhrizində qoz-fındıq və taxıl azdırsa, B vitaminləri eskik olacaq. Paxlalı bitkilərin və qoz-fındıqların olmaması selenium mineralının çatışmazlığını göstərə bilər. 50 yaşdan yuxarı insanlarda onun çatışmazlığı, hətta predispozan faktorlar olmadıqda da aterosklerozun inkişafını sürətləndirə bilər.

Ginzburg qeyd edib ki, pəhrizinizi tənzimləməyə kömək edəcək həkimlərlə məsləhətləşmək vacibdir ki, bu da müəyyən sağlamlıq problemlərindən qaçmağa kömək edəcək. Mütəxəssislə məsləhətləşdikdən sonra vitamin və mineral kompleksləri də qəbul edə bilərsiniz.

Həkim çips, bulka və digər zərərli qidaları yemək istəyini normal adlandırır. Çünki insan müxtəlif dadları istəyir ki, ondan sevinc və sanki zəhmətinin mükafatı kimi həzz alsın. İnsan öz istəyinə imtina etdiyi zaman depressiyaya düşmə riski var. O, həmçinin bildirib ki, zərərli qidaları yemək əvəzinə heç vaxt yemək olmaz.

Robotlar sürətlə "insanlaşır"

Robotexnika sürətlə inkişaf etməyə davam edir. Hazırda robotlar təkcə mürəkkəb tapşırıqları yerinə yetirmirlər, həm də insanın mimika və hərəkətlərini də kopyalaya bilirlər. Bu barədə sosial şəbəkələrdə kadrlar yayılıb. Bildirilib ki, bu, insanı rəqəmsallaşdırmağa və onun xarakterik xüsusiyyətlərini robota ötürməyə imkan verən ən yeni biometrik modul sayəsində mümkün olub.

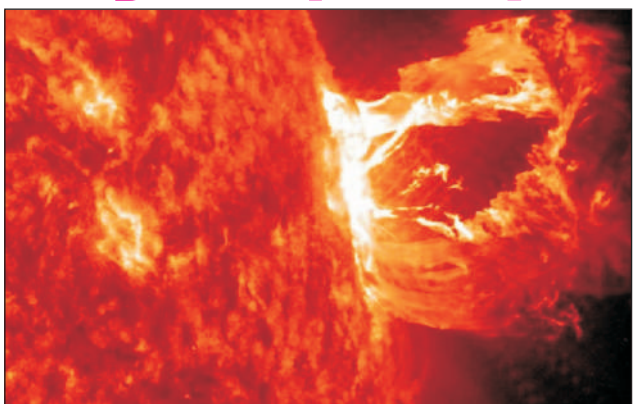
İnsanın rəqəmsallaşdırılması, mimika və hərəkətlərin prosesi üçün skan-

raflı 3D modelinin yaradılmasını əhatə edir. Əldə edilən məlumatlar daha sonra robotun biometrik moduluна yüklənir ki, bu da onların əsasında konkret insanın unikal cəhətlərini təkrar edə bilər.

güclü partlayışdır. Daha güclü hadisə yalnız bir dəfə - 2024-cü ilin mayın 14-də ("X8.7" sinifli) baş verib.

Son hadisə Günəş diskinin mərkəzində baş verib ki, bu da onun planetimizə təsirini maksimum edir. Partlayış nəticəsində yüklü hissəciklərin axını planetimizə doğru hərəkət edib. Onun cümə axşamından cüməyə keçən gecə Yərə çatacağı gözlənilir. Qeyd edək ki, Günəş partlayışları rentgen şüalanmasının gücünə görə 5 sinfə bölünür: "A", "B", "C", "M" və "X". Minimum "A0.0" sinfi Yer orbitində kvadrat metrə 10 nanovat şüalanmaya uyğun gəlir. Hər növbəti sinfə keçid zamanı güc 10 qat artır.

Günəşdə son illərin ən güclü partlayışı

Çərşənbə axşamından çərşənbəyə keçən gecə Günəşdə cari aktivliyi dövrünün ən güclü partlayışlarından biri baş verib. Oktyabrın 2-də 3842 sayılı günəş ləkələri qrupunda "X7.1" sinifli partlayış qeydə alınıb və 31 dəqiqə davam edib. Bu barədə Rusiyanın Təbiiqi Geofizika İnstitutundan xəbər verilib. Bildirilir ki, bu, 2019-cu ilin dekabrında başlayan cari günəş dövründə ikinci ən

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər il Yer üzünə ildırımla 10 milyon ton azot gətirilir;
- * Təxminən Yer kürəsinin 70% -i su ilə örtülüdür. Bundan yalnız 1%-i içməli su kimi yararlıdır;
- * Televiziya ilə ilk hava proqnozu 11 noyabr 1936-cı ildə İngiltərədə verilib;
- * 1 damla neft 25 litr suyu yararsız hala salır;
- * Orta ölçülü aysberqin çəkisi təxminən 20 milyon tondur;
- * Burnu silərkən oradakı təzyiq orta hesabla 8800 paskal olur;
- * Sufka ərzində insanın ayağının həcmi 8 faiz dəyişə bilər;
- * Dünyada birinci əczaxana Bağdadda açılıb;
- * İnsan beyni 20 milyard sinir hüceyrələrindən təşkil olunub və gündə 96 milyon bit informasiya yadda saxlaya bilir. İnsan ölərkən təqribən 150 trilyon bit məlumat xatırlayır;
- * İlk metro stansiya 1860-cı ildə Londonda açılıb;
- * Ürəyin işləməsini yazan ilk elektrokardiografiya cihazını 1903-cü ildə Willem Einthoven icad edib;
- * Hərbi salamı sol əllə vermək bütün dünyada qadağandır;
- * İndiyə qədər 1 aprel zarafatlarından 1000-ə qədər adam dünyasını dəyişib;
- * Hər gün hava yollarından təqribən 10 milyon adam istifadə edir;
- * Kəpənlər dadı ayaqları ilə hiss edir;
- * Fil tullana bilməyən yeganə məməlidir.

B1 vitaminini orqanizmdə azaldan məhsullar

Alkoqol, qəhvə, çay və çiy balıq həm tiaminin (B1 vitamini), həm də tiaminin mənimlənməsi üçün vacib olan maqneziumun səviyyəsini azaldır.

Oxu.az-ın verdiyi məlumata görə, bu barədə tanınmış endokrinoloq, preventiv və "anti-age" tibb mütəxəssisi Yelena Ostrovskaya xəbərdarlıq edib.

"Tiamin və ya B1 vitamini insan orqanizmi tərəfindən deyil, bağırsaqda yaşayan bakteriyalar, yeni mikrobiota tərəfindən sintez olunur. Bu qida maddəsinin normal səviyyəsi bağırsaq florasının vəziyyətindən də asılıdır. B1-in mənimlənməsi üçün orqanizmə maqnezium lazımdır. Maqnezium səviyyəsi tez-tez stress yaşayan və bu elementi ehtiva edən məhsulları (qoz-fındıq və qurudulmuş meyvələr, dəniz yosunları, ispanaq, krevetlər) az istehlak edən insanlarda azalır. Bundan əlavə, B1 vitamini və maqnezium tez-tez və böyük miqdarda alkoqol qəbul edən insanlarda sürətlə parçalanır və orqanizmdən xaric olur. Məsələn, hər gün bir neçə qədəh şərab və ya tünd spirtli içki içirlər. Yeri gəlmişkən, qəhvə, çay və çiy balıq da B1-ə oxşar təsir göstərir", - deyə həkim bildirib.

Onun sözlərinə görə, toyuq yumurtası, süd məhsulları, tərəvəzlər (çuğundur, soğan, turp, pomidor, şirin bibər, balqabaq), meyvə və giləmeyvələr (ananas, əncir, portağal, qarağat, albalı, gavalı, ərək) B1 vitamini ilə zəngindir.

B1-i həmçinin bəzi mikroorqanizmlər sintez edir, buna görə də o, fermentləşdirilmiş məhsullarda, məsələn, turşudulmuş kələmdə var.

"B1 vitamini çatışmazlığını müəyyən etmək çətindir, çünki onun əlamətləri orqanizmin işindəki digər pozğunluqlara da işarə edə bilər. Erkən mərhələlərdə ən çox qıcıqlanma, yaddaş və diqqət konsentrasiyasının azalması, yorğunluq müşahidə olunur. Bir qədər sonra yuxu pisləşir, əzələ zəifliyi, ayaq barmaqlarında keyləşmə inkişaf edir, baş ağrıları tezləşir", - deyə həkim qeyd etdi.

Bundan əlavə, B1 çatışmazlığı ürək-damar sisteminə pis təsir göstərir: ürək döyüntüsünü sürətləndirir, ağrılara səbəb olur, daha sonra təngnəfəslik və şişkinlik yaranır.

"Nəhayət, tiamin çatışmazlığı zamanı mədə-bağırsaq traktı tərəfindən reaksiyalar mümkündür. Vitamin çatışmazlığı səbəbindən bağırsağın tonusu azalır və xroniki qəbizlik, qarında narahatlıq hissi, daimi ürəkbulanma inkişaf edir", - deyə həkim yekunlaşdırdı.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500